

Hallituksen esitys Eduskunnalle Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla tehdyn sopimuksen hyväksymisestä ja laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi joulukuussa 2008 Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla tehdyn sopimuksen.

Sopimuksella tehostetaan Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välistä pelastuspalvelualan yhteistyötä suuronnettomuustilanteissa sekä tapauksissa, joissa lähimmät tai nopeimmin saatavilla olevat tarkoitukseenmukaiset pelastuspalveluyksiköt ja tekniset voimavarat ovat toisessa sopimusvaltiossa. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen onnettomuuksista, joilla saattaa olla haitallisia vaikutuksia toisen sopimuspuolen väestöön tai alueeseen ja voivat onnettomuuden tapahtuttua pyytää toiselta sopimuspuolelta apua. Avunannossa sovelletaan kunkin maan voimassa olevaa lainsäädäntöä ja kansainvälisiä

sitoumuksia. Sopimuksen soveltamista ja seurantaan varten osapuolet perustavat sekkomitean. Sopimuspuolet järjestävät harjoituksia, perehdyttävät henkilöstöä, laativat yhteisen käsikirjan sekä ilmoittavat toisilleen yhteyspisteet.

Sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tallettajana toimiva Ruotsin ulkoasiainministeriö on vastaanottanut kaikilta sopimuspuolilta kirjallisen ilmoituksen siitä, että sopimuspuolet ovat toteuttaneet sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset menettelyt.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT	3
1 JOHDANTO	3
2 NYKYTILA	3
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	4
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	5
5 ASIAN VALMISTELU	5
6 MUITA ESITYKSEEN VAIKUTTAVIA SEIKKOJA.....	6
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	7
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN	7
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT	18
3 VOIMAANTULO.....	18
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	18
LAKIEHDOTUS	21
yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.....	21
SOPIMUSTEKSTI	22

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Ruotsin johdolla toteutettiin vuosina 2003—2005 Barentsin alueen pelastuspalvelun yhteistoiminnan kehittämiseen tähtäävä, pääosin EU:n rahoittama hanke, jonka osapuolina olivat Norja, Ruotsi, Suomi ja Venäjä (*Barents Rescue -hanke*). Aloite yhteistoiminnan kehittämiseksi tuli kyseisten maiden paikallisilta ja alueellisilta pelastusviranomaisilta, jotka pitivät tarpeellisena tehostaa kyseisten maiden voimavarojen koordinoitua. Osapuolet olivat saaneet kokemusta keskinäisestä yhteistyöstä jo aikaisemminkin muun muassa soveltaessaan maiden välisiä pelastustoimen yhteistyötä koskevia valtiosopimuksia. Barentsin euroarktisen neuvoston alaisuudessa toteutetut kehittämishankkeet olivat lähentäneet yhteistyötä monilla muillakin toimialoilla.

Barents Rescue -hankkeen yhdeksi tavoitteeksi tuli tehdä ehdotus uudeksi yhteistyön hallinnollisia ja oikeudellisia perusteita edistäväksi valtiosopimukseksi Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla, jäljempänä *sopimus*. Sopimuspuoliksi tulivat Barentsin euroarktisen neuvoston osapuolista hankkeeseen osallistuneet Norja, Ruotsi, Suomi ja Venäjä. Neuvostoon kuuluvat sopimuspuolien lisäksi Tanska, Islanti ja Euroopan unioni mutta nämä eivät osallistuneet sopimusvalmisteluun. Uuden sopimuksen valmistelu käynnistettiin tietoisena osapuolten olemassa olevista kahden- ja monenvälisistä sopimuksista, jotka eivät kuitenkaan koskeneet esimerkiksi usean Barents-maan yhdessä tarjoamaa avunantoa. Sopimus on merkityksellinen erityisesti Norjalle, jolla ei ole Venäjän kanssa kahdenvälistä valtiosopimusta yhteistoiminnasta maa-alueella tapahtuvissa onnettomuuksissa. Yhtenä ajatuksena oli kehittää yhteistyötä sellaisten pienhekköjen ja tavanomaisten onnettomuustapausten varalta, jotka eivät kuulu aikaisemmin tehtyjen, ensisijaisesti suuronnettomuuksia

koskevien sopimusten soveltamisalaa. Tällaisia tavanomaisia onnettomuuksia ovat esimerkiksi liikenneonnettomuudet ja pienehköt metsäpalot. Tarkoituksena oli, että sopimus ei koskisi aluemerren ulkopuolella tapahtuvaa meripelastustoimintaa.

2 Nykytila

Tanska, Suomi, Norja ja Ruotsi ovat tehneet 20 päivänä tammikuuta 1989 sopimuksen valtakunnanrajojen yli ulottuvasta yhteistyöstä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi (SopS 21/1992). Islanti on liittynyt sopimukseen 5 päivänä huhtikuuta 2001. Sopimuksen mukaan pelastustoiminnasta vastaava viranomaisvoima voi pyytää toisen sopimuspuolen vastaavalta viranomaiselta apua onnettomuustapauksessa. Pelastustoiminnasta paikallisella tasolla vastaavat viranomaiset Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa ovat tehneet kahdenvälisiä viranomaisopimuksia yhteistoiminnasta pelastustoiminnassa, esimerkiksi Tornion ja Haaparannan kaupunkien yhteinen pelastuslaitos. Näiden viranomaisopimusten perusteena on edellä mainitun Pohjoismaiden välisen pelastuspalvelusopimuksen lisäksi Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan välinen sopimus kunnallisesta yhteistyöstä yli pohjoismaisten valtakunnanrajojen (SopS 2/1979).

Suomen ja Venäjän välillä on voimassa 9 päivänä elokuuta 1994 tehty sopimus yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niiden seurausten torjumiseksi (SopS 52/1996). Sopimusta on sovellettu onnettomuustilanteisiin muutamia kertoja Suomen ollessa avunantajana. Suomi on tehnyt vastaavan sopimuksen Viron kanssa 25 päivänä kesäkuuta 1995.

Suomi on tehnyt kansainvälisiä yhteistyösopimuksia myös lento- ja meripelastuksen alalla: sopimus pelastustöiden suorittamisesta Suomen ja Neuvostoliiton vesillä (SopS 37/1971), pelastuspalveluyhteistyötä koskeva

sopimus Norjan kanssa (SopS 17/1986), meri- ja lentopelastussopimus Venäjän kanssa (SopS 28/1994) sekä meri- ja lentopelastussopimus Ruotsin kanssa (SopS 27/1994). Arktisen neuvoston osapuolet Kanada, Tanska, Suomi, Islanti, Norja, Venäjä, Ruotsi ja Amerikan yhdysvallat allekirjoittivat Nuukissa 12 päivänä toukokuuta 2011 sopimuksen lento- ja meripelastusyhteistyöstä arktisella alueella. Sopimus koskee ensisijaisesti pelastustoimintaa aavalla merellä, mikä ei kuulu Barentsin sopimuksen soveltamisalaan.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 196 artiklan mukaan unioni kannustaa jäsenvaltioita keskinäiseen yhteistyöhön niiden järjestelmien kehittämiseksi, joilla on tarkoitus ehkäistä ennalta luonnon ja ihmisen aiheuttamia suuronnettomuuksia ja suojautua niiltä. Euroopan parlamentti ja neuvosto säättävät mainitussa artiklassa tarkoitettujen tavoitteiden toteuttamiseksi tarvittavista toimenpiteistä, jotka eivät kuitenkaan käsitä jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista. SEUT 6 artiklan perusteella unionilla on toimivalta toteuttaa ainoastaan tukitoimia pelastuspalvelun alalla. Neuvosto on antanut pelastuspalvelun alalla päätöksen 2007/162/EC, Euratom EU:n pelastuspalvelun rahoitusvälineestä vuosille 2007—2013. Päätöksen tarkoituksena on tukea ja täydentää jäsenvaltioiden ponnisteluja henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseksi luonnon ja teknologian aiheuttamissa suuronnettomuustilanteissa, kuitenkin rajoittamatta jäsenvaltion sisäisen toimivallan jakautumista, tai tarkoittamatta jäsenvaltion lakien yhdenmukaistamista. Rahoitusvälineen täytäntöönpanosta neuvosto on antanut päätöksen yhteisön pelastuspalvelumekanismista 2007/779/EC, Euratom. Päätös koskee paitsi pelastuspalvelun yleistä kehittämistä, myös tarjottavaa tukea jäsenvaltioiden keskinäistä avunantoa varten onnettomuustapauksissa. Mekanismia sovelletaan pelastuspalveluavun koordinointiin myös unionin ulkopuolella.

Barentsin euroarktisen alueen pelastuspalvelusopimuksen sopimuspuolista Suomi ja Ruotsi sekä Norja osallistuvat EU:n pelastuspalvelumekanismiin. Kyseiset kolme maata kuuluvat myös Schengen-järjestelmään, jossa henkilöiden vapaata liikkuvuutta rajoit-

tavat esteet, erityisesti rajatarkastukset, on poistettu Schengenin säännöstöä soveltavien valtioiden välillä. Valtakunnan rajan ylittäminen edellä mainittujen kolmen sopimusvaltion ja Venäjän välillä edellyttää maahan-tuloasiakirjoina passia ja viisumia sekä erityistä tullimenettelyä. Neuvoston viisumiaseutuksessa 539/2001/ETY on säädetty viisumi-vaatimusta koskevasta poikkeuksesta avustus- ja pelastustoimissa avustavan henkilöstön osalta. Tulleja koskevaa keskeistä EU:n lainsäädäntöä ovat neuvoston asetus 1186/2009 unionin tullittomuusjärjestelmän luomisesta (*Tullittomuusasetus*) sekä neuvoston asetus (ETY) N:o 2913/92 yhteisön tullikoodeksista (*Tullikoodeksi*).

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Sopimuksen tavoitteena on ehkäistä ja rajoittaa onnettomuuksista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvia vahinkoja, ja kehittää tätä varten sopimuspuolten pelastustoiminnan yhteistyötä maiden harvaan asutuilla pohjoisilla alueilla, jossa pelastusvoimavarat ovat puutteellisia ja niiden asemapaikat harvassa. Tavoitteen merkitystä korostaa luonnonvarojen hyödyntämisen ja muun taloudellisen toiminnan kasvu sekä sääilmiöistä johtuvien onnettomuuksien lisääntyminen. Yksi keskeinen lähtökohta on, että toisesta sopimusvaltiosta pelastusyksiköt ja tekniset voimavarat voivat olla saatavilla lähempää tapahtumapaikkaa ja nopeammin. Tavoitteena on myös kehittää toimintaperiaatteita usean Barents-maan yhteisille pelastusoperaatioille.

Sopimuksessa määrätään muun muassa avunpyynnössä ja siihen vastaamisessa käytettävistä menettelytavoista, pelastusvoimavarojen siirtymisestä onnettomuuspaikalle ja operaation johtamisesta. Sopimuksessa on perusteet pelastuspalveluavusta perittäville korvauksille sekä operaatioon lähetetyn henkilöstön että materiaalin osalta. Lisäksi siinä määrätään vahingonkorvausvastuun jakautumisesta apua antavan ja sitä vastaanottavan sopimuspuolen kesken myös tapauksissa, joissa kolmannelle osapuolelle aiheutuu vahinkoa.

Sopimuksessa tarkoitettu Barentsin euroarktinen alue käsittää kunkin sopimusvaltion pohjoisia osia, Suomessa Lapin ja Oulun läänit, joita nykyisin vastaavat Lapin ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen toimialueet. Toimivaltainen valtion viranomaisena on Suomessa sisäasiainministeriö. Sopimuksen seuranta varten sopimuspuolet perustavat yhteisen sekakomitean mutta käytännön yhteistoiminta järjestettäisiin paikallisella tasolla. Sopimuspuolet valmistelevat yhteisen menettelytapaohjeen ja nimeävät kansalliset yhteispisteensä. Sopimuksella veloitetaan sopimuspuolia ilmoittamaan onnettomuuksista, joilla voi olla vaikutuksia valtakunnan rajan yli. Keskinäisen avunannon hallinnollisia menettelytapoja yksinkertaistetaan mahdollisuuksien mukaan. Avunanto on maksullista, ellei tapauskohtaisesti toisin päätetä.

Esityksen tavoitteena on hankkia eduskunnan hyväksyminen sopimukselle. Esitys sisältää myös ehdotuksen laiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

4 Esityksen vaikutukset

Esityksellä ei ole organisatorisia vaikutuksia. Sopimuksesta aiheutuvista tehtävistä huolehditaan pelastusalan organisaatioiden ja olemassa olevan henkilöstön voimin.

Valtion tulo- ja menoarviossa on varattu sisäasiainministeriölle määräraha (pelastustoimen erityismenot, mom. 26.30.20) kansainvälisen avun antamista ja vastaanottamista sekä siihen varautumista varten. Sopimuksesta ei aiheudu talousarvion ylittäviä lisäkustannuksia. Kansainvälisestä avusta ja siitä perittävistä korvauksista päätetään tapauskohtaisesti.

Sopimuksella ei ole haitallisia ympäristövaikutuksia. Sen tarkoittamalla yhteistyöllä pyritään ehkäisemään ja torjumaan onnettomuuksista ihmisille, omaisuudelle ja ympäristölle aiheutuvia vahinkoja.

Verrattaessa Suomen voimassaoleviin kahden- ja monenvälisiin pelastusalan valtiosopimuksiin (Pohjoismaat, Venäjä), uusi sopimus ei merkittävästi muuta yhteistoiminnan periaatteita. Uutena asiana sopimus kuitenkin määrittelee avun toimittamista toisen osapuolen alueen kautta, sekä usean sopimuspuolen

yhteisiä operaatioita. Sopimuspuoilta edellytettävä yhteinen operatiivinen käsikirja yhtenäistää menettelytapoja sekä keskinäistä viestintää. Sopimuksen seuranta ja aloitteiden tekoa varten perustettava sekakomitea kehittää yhteistyötä edelleen. Sopimuksella ei ole vaikutusta osapuolten olemassa oleviin kansainvälisiin pelastuspalvelusopimuksiin mutta se täydentää niitä.

5 Asian valmistelu

Kansainväliset sopimusneuvottelut käynnistettiin Barents-hankkeen aloitustilaisuudessa Luulajassa 2003. Sopimuksesta vastaava hankkeen työryhmä sai muitakin valmistelutehtäviä, muun ohessa yhteisen käsikirjan suunnittelun. Valmistelu jatkui sopimusvaltioiden vuorollaan järjestämässä neuvottelussa. Työryhmällä ei ollut vakinaista puheenjohtajaa ja delegaatioiden kokoonpano vaihteli. Norja ja Ruotsi olivat käytännössä päävastuussa työn johtamisesta.

Barentsin euroarktiseen neuvostoon kuuluvat sopimuspuolten lisäksi Tanska, Islanti ja Euroopan unioni. Euroopan unioni osallistui alkuvaiheessa sopimusneuvotteluihin komission ympäristöpääosaston pelastuspalveluyksikön edustamana. Komissio piti alueellista sopimusta tärkeänä kuten alueellista pelastusalan yhteistyötä muutenkin. Euroopan unioni ei tullut sopimuksen osapuoleksi koska sopimuksen tavoitteet liittyivät lähinnä kyseisten neljän maan intresseihin.

Sopimus parafoitiin 18 päivänä joulukuuta 2007. Venäjän sisäinen valmistelu johti kuitenkin eräiden artiklojen osalta jatkettuun neuvotteluun. Venäjän mukaan avun tuli olla maksutonta ellei tapauskohtaisesti muuta sovita. Tämä oli ristiriidassa sekä Suomen ja Venäjän välisen pelastuspalvelusopimuksen että Pohjoismaiden keskinäisen sopimuksen kanssa. Venäjä hyväksyi periaatteen avun maksullisuudesta huhtikuussa 2008. Sopimus allekirjoitettiin Moskovassa 11 päivänä joulukuuta 2008. Norja, Ruotsi ja Venäjä ovat ratifioineet sopimuksen vuonna 2009.

Sopimus koskee pelastustointia ja kuuluu siten valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) 15 §:n mukaan sisäasiainministeriön toimialaan. Suomessa valmistelu tapahtui virkatyönä sisäasiainministeriön pelastus-

osastolla. Sopimusluonnoksesta pyydettiin eri neuvotteluvaiheissa lausunnot jo vuosina 2004 ja 2006, sekä erikseen allekirjoituksen jälkeen vuonna 2009 erityisesti lainsäädännön alaan kuuluvista ja eduskunnan suostumusta edellyttävistä sopimusmääräyksistä. Lausunnot pyydettiin ulkoasiainministeriöltä, valtioneuvoston kanslialta, oikeusministeriöltä, puolustusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, ympäristöministeriöltä, rajavartiolaitoksen esikunnalta, sisäasiainministeriön kansainvälisten turvallisuusasioiden ryhmältä, tullihallitukselta, hätäkeskusyksiköltä, Pelastusopistolta sekä Lapin, Oulun, Itä-Suomen ja Etelä-Suomen lääninhallituksilta.

6 Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Suomessa sopimus saatetaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella sen jälkeen, kun tallettajalta on saatu ilmoitus kaikkien sopimuspuolten loppuun saattamista ratifiointitoimenpiteistä.

Suomen perustuslain muuttamisesta annetulla lailla (1112/2011) on perustuslain 95 §:n 1 momenttia muutettu siten, että kansainvälisen velvoitteen muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset saatetaan voimaan asetuksella. Asetuksen antaja määräytyy perustuslain 80 §:n mukaan siten, että jos asiasta ei ole erikseen säädetty, asetuksen antaa valtioneuvosto. Muutoksen tultua voimaan valtioneuvosto antaa siis myös perustuslain 95 §:n 3 momentissa tarkoitetut asetukset. Perustuslain muutos tulee voimaan 1 päivänä maaliskuuta 2012.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

1 artikla. Määritelmät. Sopimuksen 1 artiklassa määritellään käsitteet onnettomuus, Barentsin euroarktinen alue, toimivaltainen valtion viranomainen, toimivaltaiset alue- ja paikallishallintoviranomaiset, apua pyytävä sopimuspuoli, apua antava sopimuspuoli, kauttakulkuvaltio, pelastustoiminta ja pelastusoperaatio, avustusryhmä, onnettomuusalue, pelastusvoimavarat ja avustusvoimavarat sekä yhteinen käsikirja.

Onnettomuus määritellään sopimuksessa varsin yksityiskohtaisesti ottamalla huomioon toisaalta pienet ja suuret tapahtumat sekä toisaalta ihmisten aiheuttamat onnettomuudet ja luonnononnettomuudet. Onnettomuus tarkoittaa sopimuksessa myös tilannetta, jossa henkilöitä on hätätilassa tai kadoksissa siten, että organisoitu etsintä- tai pelastustoiminta on tarpeellista.

Sopimus on valtioiden välinen mutta sen maantieteelliseksi soveltamisalaksi on 1 artiklassa määritelty Barentsin euroarktinen alue. Suomesta siihen kuuluvat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakunnat, Norjasta kolme pohjoisinta läänä, Finnmark, Troms ja Nordland, Ruotsista Norrbotten ja Västerbotten sekä Venäjältä Murmanskin ja Arkangelin alueet, Karjalan ja Komin tasavallat sekä Nenetsin autonominen piirikunta. Suomen osalta alueeksi on sopimuksessa nimetty Lapin ja Oulun läänit, joita tällä hetkellä vastaavat Lapin ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastojen toimialueet.

Määritelmän mukaan Barentsin euroarktisella alueella tarkoitetaan sitä maantieteellistä aluetta, johon kustakin valtiosta sisältyvät sopimuksessa mainitut alueelliset poliittiset/hallinnolliset yksiköt. Merialueen osalta tämä tarkoittaa aluetta, johon valtion täysivaltaisuus ulottuu. Yhdistyneiden kansakuntien 10 päivänä joulukuuta 1982 tehdyn merioikeusyleissopimuksen (SopS 50/1996) 2 artiklan mukaan rantavaltion täysivaltaisuus ulottuu sen maa-alueen ja sisäisten aluevesien edustalla olevaan merialueeseen,

jota nimitetään aluemereksi. Laissa Suomen aluevesien rajoista (463/1956) säädetään merioikeusyleissopimuksen mukaisesti aluemereksi sisäisiin aluevesiin välittömästi liittyvä vyöhyke, joka ulottuu kahdentoista meripenikulman etäisyydelle sisäisten aluevesien ulkorajasta, eräin kyseisessä laissa säädettyin poikkeuksin. Suomen osalta sopimusta sovelletaan näin ollen mainittujen alehallintovirastojen toimialueella niihin liittyvä aluemerimukaan luettuna.

Sopimuksessa määritellään valtion toimivaltaiseksi viranomaiseksi Suomessa sisäasiainministeriö. Suomi esitti sopimuksen muotoilemista siten, että kukin sopimuspuoli nimeäisi ja ilmoittaisi täytäntöönpanosta vastaavan valtion viranomaisen. Neuvottelujen tuloksena oli kuitenkin viranomaisten nimeäminen sopimustekstissä. Sopimuksessa on määräys, jonka mukaan sopimuspuolet toimittavat toisilleen tiedot toimivaltaisista viranomaisista ja niiden olennaisista muutoksista (5 artikla). Sopimuksessa ei siten määrätä toimivaltaisista viranomaisista sitovasti, vaan ainoastaan todetaan viranomaiset sopimuksen tekohetkellä. Viranomaisia koskevat muutokset eivät sen vuoksi edellytä itse sopimuksen muuttamista.

Toimivaltaisten alue- ja paikallisviranomaisten määritelmä on muotoiltu yleisesti niin, että se käsittää sopimuspuolten alueelliset ja paikalliset pelastustoimesta vastaavat viranomaiset. Suomen osalta tämä tarkoittaa lääninhallituksia, sittemmin aluehallintovirastoja, sekä muita pelastustoimintaan ja onnettomuustilanteiden hallintaan osallistuvia viranomaisia. Niistä säädetään ensisijaisesti pelastuslaissa (379/2011) mutta myös eri viranomaisten omassa lainsäädännössä. Suomen osalta sopimuksen tarkoittamia paikallisviranomaisia ovat erityisesti kuntien tai kuntaliittojen hallinnoimat alueen pelastusviranomaiset.

Apua pyytävä sopimuspuoli tarkoittaa sopimuspuolta, joka onnettomuuden tapahduttua sen alueella pyytää apua. Avunpyyntö voi perustua myös onnettomuuteen, jonka vaikutus

tukset ulottuvat kyseisen sopimuspuolen alueille.

Apua antava sopimuspuoli tarkoittaa sopimuspuolta, joka onnettomuuden tapahduttua antaa apua.

Kauttakulkuvaltion määrittelemisen sopimuksessa on katsottu tarpeelliseksi, koska kyseisellä valtiolla on tehtäviä sopimuspuolten välisen avunannon viivytyksettömän perillemenon varmistamiseksi. Kauttakulkuvaltio ei ole apua pyytävä tai antava sopimuspuoli mutta sen kautta kuljetetaan avustusryhmiä ja muita sopimuksessa tarkoitettuja pelastusvoimavaroja.

Pelastustoiminta tai pelastusoperaatio tarkoittaa paitsi etsintä- ja pelastustoimenpiteitä, myös muita onnettomuuden tapahduttua suoritettavia toimintoja, mukaan lukien hätäapu tai muu avunanto, joiden tarkoituksena on ihmishenkien pelastaminen tai aineellisten vahinkojen taikka ympäristövahinkojen rajoittaminen tai poistaminen. Hätäapuna voidaan onnettomuuden uhreille toimittaa elinolosuhteiden turvaamiseksi välttämätöntä tukea, kuten suojavälineitä tai ensiapua. Muu avunanto voi käsittää teknistä tukea tai asiantuntija-apua.

Avustusryhmä tarkoittaa apua antavan valtion määräämää järjestäytyneitä pelastuspalveluyksikköä tai asiantuntijoita, joiden tehtävänä on toteuttaa tarjottavan avun edellyttämät toimenpiteet onnettomuusalueella. Ryhmä toimii yhtenäisenä yksikkönä apua pyytävän valtion viranomaisen alaisuudessa. Apua pyytävän valtion viranomainen antaa ryhmän tehtävät sen johtajalle mutta ei ryhmän yksityisille jäsenille.

Onnettomuusalue tarkoittaa Barentsin euroarktisella alueella sijaitsevaa maantieteellistä aluetta, jossa onnettomuus on tapahtunut ja jolla pelastusoperaatio suoritetaan.

Pelastusvoimavarat tai avustusvoimavarat tarkoittavat pelastustoimintaan osallistuvaa henkilöstöä sekä toiminnassa käytettäviä välineitä ja muita materiaalisia voimavaroja. Voimavaroihin voi avustustarvikkeina kuulua onnettomuuden uhreille tarkoitettuja suojavälineitä ja tarvikkeita jotka tulevat muuten käytetyksi pelastustoiminnassa, sekä toiminnalle tyypillisiä palveluja. Pelastusoperaation yhteydessä toiselle sopimuspuolelle toimitetaan vain välttämätöntä materiaalista apua,

koska voimavarojen tulee olla asianmukaisia ja oikeasuhteisia kyseisen pelastusoperaation varmistamiseksi.

Yhteinen käsikirja sisältää muun muassa avunpyynnön, siihen vastaamisen sekä pelastusoperaation käytännön toteuttamisen edellyttämät tiedot yhteispisteistä ja menettelyta-voista. Käsikirjan laatii sopimuksella perustettava sekakomitea.

2 artikla. *Sopimuksen soveltamisala.* Sopimuksen 2 artiklan 1 kappaleen mukaisesti sopimus koskee valtakunnan rajat ylittävää yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemisen, onnettomuustilanteisiin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Barentsin euroarktisella alueella. Yhteistyöhön kuuluu, että sopimuspuolet järjestävät yhteisiä harjoituksia ja yhteistä koulutusta pelastustoimintaan kuuluvan avunannon nopeuttamiseksi ja tehostamiseksi. Nämä ovat osa Suomen pelastustoimen järjestelmää ja vastaavat Suomen avunantokykyä. Sopimuksen maantieteellistä ulottuvuutta tarkoittava määräys vaikuttaa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten soveltamiseen.

Pelastuslain 2 §:ssä säädetään pelastustoimesta, johon kuuluvaan pelastustoimintaan sisältyy muun ohessa hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä näihin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot. Pelastustoimeen kuuluvat muun ohessa myös toimenpiteet tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisemiseksi sekä niiden torjuntaan varautumiseksi.

Käytännön yhteistoiminnassa sopimuspuolet vaihtavat tietoja toimintatavoista sekä käytettävästä valvonta-, viestintä- ja muusta tekniikasta. Viestinnän menetelmiä kehitetään ilmoitusten ja varoitusten välittämiseksi nopeasti ja tehokkaasti. Keskeistä on, että osapuolet vaihtavat tietoja yhteispisteistä ja yhteydenpitotavoista (puhelin, videoneuvottelu, telefaksi, sähköposti, internet) sekä sopivat esimerkiksi käytettävistä lomakkeista.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolet kehittävät edelleen soveltamisalaan kuuluvia toimia ja menetelmiä yhteistyön tehostamiseksi.

3 artikla. *Toimivaltaisten viranomaisten tehtävät.* Sopimuksen 3 artiklan 1 kappaleessa määrätään valtion toimivaltaisten viranomaisten tehtävistä, joihin kuuluu sopimuksen soveltamisen hallinnointi ja yhteensovittaminen. Suomessa keskeinen vastuu on sisäasiainministeriöllä pelastustoimesta vastaavana valtakunnallisena viranomaisena, jonka toimivaltaan myös pelastustoimen kansainvälinen yhteistoiminta kuuluu.

Artiklan 2 kappaleen perusteella sopimusvaltioiden alue- ja paikallisviranomaiset voivat sopia suoraan keskinäisestä yhteistyöstä sopimuksen tavoitteiden toteuttamiseksi ja kehittämiseksi. Mitään velvoitetta tähän ei kuitenkaan ole. Yhteistyötä toteuttaessaan viranomaiset toimivat kansallisen lainsäädäntönsä, säädetyn toimivaltansa ja käytettävissä olevien määrärahojensa puitteissa. Yhteistyön toteuttamiseksi viranomaiset voivat tehdä kansainvälisiä hallintosopimuksia, joihin ne voivat sitoutua toimivaltansa puitteissa. Hallintosopimuksilla viranomaiset eivät voi tehdä sitoumuksia Suomen valtion puolesta eikä sopimuksissa voi olla eduskunnan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä.

Paikallinen pelastustoimi on Suomessa järjestetty kuntaryhmien yhdessä hallinnoimien ja rahoittamien alueellisten pelastuslaitosten toimesta pelastustoimen alueiden muodostamisesta annetun lain nojalla (1214/2001). Käytännössä kaikki pelastustoimen operatiiviset voimavarat ovat niiden hallussa. Avunantoa valtakunnan rajan yli saattavat käytännön tilanteessa rajoittaa pelastuslain säännökset, jotka edellyttävät toimintavalmiuden jatkuvaa ylläpitämistä asianomaisen pelastustoimen alueella Suomessa. Yksiköiden lähettäminen pelastuspalveluapuna saattaa väliaikaisesti heikentää paikallista valmiutta tai ainakin edellyttää lisähenkilöstön määräämistä vapaavuorosta palvelukseen. Pelastuslaitosten kansainvälistä toimivaltaa ja sen rahoittamista määrittelee myös kuntalainsäädäntö. Kuntien pelastustoimelle osoitettavia määrärahoja ei ole tarpeellista käyttää toiselle sopimuspuolelle sopimuksen perusteella tarjottavaan apuun, koska avunanto on pääsääntöisesti maksullista.

4 artikla. *Sekakomitea.* Sopimuksen 4 artiklassa on määräykset sopimuksen soveltamista varten perustettavasta sekakomiteasta.

Vastaavaa määräystä ei ole Suomen aikaisemmissa, esimerkiksi Pohjoismaiden ja Venäjän kanssa tehdyissä pelastuspalvelun yhteistoimintasopimuksissa. Käytäntönä on kuitenkin ollut, että sopimuspuolia edustavat viranomaiset tapaavat tarvittaessa käsitellä sopimuksen soveltamista koskevia kysymyksiä jonkun sopimuspuolen aloitteesta.

Barentsin sopimuksella perustettavaan sekakomiteaan nimeävät kunkin sopimuspuolen toimivaltaiset valtion viranomaiset edustajansa. Sekakomiteaan voi sopimuspuoli nimetä edustajansa myös muusta viranomaisesta. Komitean puheenjohtajuus kiertää sopimuspuolten kesken vuosittain maiden englanninkielisten nimien mukaisessa aakkosjärjestyksessä. Sekakomitea kokoontuu vähintään kerran vuodessa suunnittelemaan ja koordinoimaan yhteistyötä sekä arvioimaan sopimuksen soveltamista. Se voi muun ohessa tehdä aloitteita harjoitusten ja yhteisen koulutuksen järjestämisestä sekä osallistua niiden suunnitteluun. Sekakomitea laatii ja pitää ajan tasalla yhteistä käsikirjaa ja järjestää asiantuntijavaihtoa. Komitealla ei ole operatiivisia tehtäviä ja kehittämistehtävissään se toimii yleisellä tasolla. Sekakomitea ei ole oikeushenkilö. Sen päätökset tai kannanotot eivät ole sopimuspuolia oikeudellisesti sitovia mutta ne ilmaisevat sopimuspuolten yhteisiä tavoitteita.

Sekakomitean muodossa tapahtuva sopimuspuolien yhteistoiminta alkoi jo ennen sopimuksen allekirjoittamista Norjan toimiessa kokoonkutsujana. Allekirjoittamisen jälkeen sopimuspuolet ovat siirtyneet noudattamaan 4 artiklan mukaista puheenjohtajuuden kiertoperiaatetta. Komitea on tähän mennessä valmistellut yhteisen käsikirjan sekä määritellyt alustavasti omat tehtävänsä sopimusmääräysten perusteella (Terms of Reference). Komitea on myös ottanut kantaa toimivaltansa ja asemaansa suhteessa Barentsin euroarktiseen neuvostoon.

Sekakomitean toiminta liittyy Barentsin euroarktisen neuvoston alaiseen tehtäväkokoaisuuteen. Komitea käyttää Kirkenes'issä sijaitsevan kansainvälisen Barents-sihteeristön tukipalveluja sen hallintosääntöjen mukaisesti. Sihteeristö tallentaa komitean asiakirjat ja julkaisee niistä osan sihteeristön internet-sivuilla. Barentsin neuvoston alai-

suudessa toimii lukuisia työryhmiä mutta sekakomitea ei ole rinnastettavissa niihin. Tämä johtuu siitä, että komitean toiminta perustuu neljän Barentsin euroarktiseen neuvostoon kuuluvan maan allekirjoittamaan valtiotopimukseen, jossa muut Barents-maat eivät ole osapuolina. Samasta syystä sekakomitean päätökset, joiden tulee ilmaista sopimuspuolten yksimielistä tahtoa, eivät edellytä neuvoston tai muunkaan tahon virallista hyväksymistä. Sekakomitea pyrkii kuitenkin ottamaan huomioon sekä Barentsin euroarktisen neuvoston että Barentsin alueneuvoston päätökset ja suositukset.

5 artikla. *Yhteyspisteet ja yhteinen käsikirja.* Sopimuksen 5 artiklan 1 kappaleen mukaan kunkin sopijavaltion toimivaltainen viranomaisnimeä yhteyspisteet sopimuksen mukaisen yhteistyön toteuttamiseksi. Jokaisessa sopijavaltiossa tulee olla jatkuvasti päivystävä yhteyspiste onnettomuuksista ilmoittamista ja avunpyyntöjen välittämistä varten.

Artiklan 2 kappaleen kohdan mukaan tiedot yhteyspisteistä, kuten myös toimivaltaisista valtion viranomaisista sekä alue- ja paikallishallintoviranomaisista, sekä kaikista muistakin asiaan liittyvistä tiedoista, kuten pelastustoiminnan voimavaroista ja niiden järjestämisestä ja käytöstä, kootaan yhteiseen käsikirjaan kaikkien sopimuspuolten käyttöön. Suomen yleinen kansainvälisen pelastustoiminnan yhteyspiste on valtioneuvoston kanslian yhteydessä toimiva tilannekeskus. Barentsin sopimuksen soveltamista varten voi kukin sopimuspuoli nimetä myös Barentsin euroarktista aluetta palvelevan alueellisen yhteyspisteen. Suomessa se olisi asianomainen hätäkeskus.

Yhteyspisteiden nimeäminen sekä tietojen toimittaminen toimivaltaisista valtion viranomaisista sekä alue- ja paikallisviranomaisista perustuu niiden säädettyihin tehtäviin ja on luonteeltaan tekninen, sopimusmääräykseen perustuva toimenpide. Toimenpiteen tarkoituksena on informoida sopimuspuolia yhteistoimintaan osallistuvista tahoista ja niiden voimavaroista, eikä sillä ole oikeutta luovaa vaikutusta.

6 artikla. *Onnettomuudesta ilmoittaminen.* Artikla edellyttää 1 kappaleessa, että sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen viipymättä ja

tarpeellisessa laajuudessa onnettomuuksista, joiden haitalliset vaikutukset saattavat ulottua toisen sopimuspuolen alueelle. Ilmoituksessa tulee yksilöidä tiedot onnettomuuden lajista, luonteesta ja tapahtumapaikasta sekä informoida muun muassa pelastustoimenpiteistä ja muista asiaan liittyvistä seikoista. Tietoja tulee täydentää tilanteen kehittymisen edellyttämällä tavalla. Ilmoitusvelvollisuus koskee esimerkiksi vaarallisen aineen päästön johtavia onnettomuuksia, tai metsäpaloja, joista voi aiheutua savuhaittaa, tai jotka voivat laajeta toisen sopimuspuolen alueelle.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolet voivat ilmoittaa myös onnettomuuksista, joiden uskotaan voivan herättää laajaa julkista huolta. Sopimuspuoli voi lisäksi pyytää tietoja onnettomuuksista, joiden tiedetään tai uskotaan tapahtuneen. Tällaisiin pyyntöihin vastaaminen on kuitenkin pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen harkinnassa.

Ilmoittamisvelvollisuus koskee kaikkia onnettomuustyyppisiä riippumatta siitä, että joidenkin tapausten osalta on kansainvälisesti sovittu muusta ilmoittamismenettelystä. Sopimuksen mukainen velvollisuus onnettomuuksista ilmoittamiseen perustuu kunkin osapuolen kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti tekemään ratkaisuun. Barentsin sopimuksesta riippumatta ilmoitusvelvollisuus koskee esimerkiksi ydinvoimaonnettomuuksia, joita koskevasta menettelystä on sovittu 26 päivänä syyskuuta 1986 tehdyillä Wienin yleissopimuksilla (Yleissopimus ydinonnettomuuden pikaisesta ilmoittamisesta; Yleissopimus avunannosta ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä), sekä valtakunnan rajan ylittäviä teollisuusonnettomuuksia, joiden vaikutuksista ilmoittamisesta on sovittu 17 päivänä maaliskuuta 1992 tehdyillä yleissopimuksella (Yleissopimus teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista).

7 artikla. *Keskinäinen avunanto.* Sopimuksen 7 artikla sisältää määräykset avunpyytämisestä onnettomuuden tapahduttua, sekä pyyntöön vastaamisesta. Artiklan 1 kappaleen mukaan sopimuspuoli voi onnettomuuden tapahduttua pyytää apua yhdeltä tai useammalta sopimuspuolelta. Pyynnöstä tulee käydä ilmi onnettomuuden tapahtumapaikka ja -aika sekä onnettomuuden luonne

ja laajuus. Pyynnössä tulee tarvittava apu mahdollisuuksien mukaan yksilöidä.

Artiklan 2 kappaleen mukaan kukin sopimuspuoli sitoutuu antamaan sellaista apua, jonka antamisen se arvioi mahdolliseksi. Avun antamiseen ei siten ole ehdotonta velvoitetta. Asiasta päättää itsenäisesti se sopimuspuoli, jolta apua pyydetään. Ratkaisua tehtäessä on varmistettava, että pelastustoimen säädetty toimintavalmius kotimaassa säilyy sillä alueella, mistä pelastusvoimavarat tulevat. Yleensä tämä ei ole ongelma, koska voimavarat kootaan usean pelastuslaitoksen asiantuntijoista ja kalustosta. Sopimuspuoli, jolta apua pyydetään, on velvollinen viipymättä päättämään ja ilmoittamaan voiko se apua antaa sekä myönteisessä tapauksessa, kuinka laajasti ja millä ehdoilla avunanto on mahdollista.

Artiklan 3 kappaleen mukaan apua pyytävä sopimuspuoli, vastaanotettuaan avun antamista koskevan myönteisen päätöksen, ilmoittaa, mitkä avustusryhmät ja voimavarat se hyväksyy. Apua pyytävä sopimuspuoli voi myös tässä vaiheessa ilmoittaa, ettei apua tarvita tarjotussa muodossa lainkaan.

Sisäasiainministeriö voi, sen lisäksi mitä valtioiden välillä on sovittu, pelastuslain 38 §:n nojalla toisen valtion tai kansainvälisen järjestön esittämän pyynnön perusteella päättää pelastustoimeen kuuluvan avun antamisesta ulkomaille, milloin avun antaminen ihmisten, ympäristön tai omaisuuden turvaamiseksi on perusteltua. Saman lainkohdan perusteella sisäasiainministeriö voi tarvittaessa myös pyytää apua ulkomailta. Sopimuksella ei laajenneta sisäasiainministeriön toimivaltaa kansainvälistä avunantoa koskevissa asioissa. Sopimuksen mukaan myös sopimuspuolien toimivaltaiset alue- ja paikallisviranomaiset voivat kansallisen lainsäädäntönsä sekä toimivaltansa ja käytettävissä olevien varojen mukaan sopia keskinäisen yhteistyön toteuttamisesta ja kehittämisestä.

Sisäasiainministeriön päätettyä kansainvälisen avun antamisesta, huolehtii Pelastusopiston yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus operaation käytännöllisestä toimeenpanosta. Kriisinhallintakeskus muodostaa avustusryhmän siviilihenkilöstön osallistumisesta kriisinhallintaan annetun lain (1287/2004) (*siviilikriisinhallintalaki*) nojalla

ylläpitämänsä henkilörekisterin perusteella sekä hankkii ryhmän käyttöön operaatiossa tarvittavan kaluston. Kriisinhallintakeskus huolehtii myös kuljetusjärjestelyistä sekä yhteydenpidosta ryhmään ja apua pyytävään osapuoleen operaation aikana.

8 artikla. *Rajanylitysmuodollisuudet.* Sopimuksen 8 artiklan mukaan apua pyytävä sopimuspuoli ja kauttakulkuvaltio soveltavat pelastusvoimavaroihin mahdollisimman yksinkertaisia rajanylitysmuodollisuuksia kansallisen lainsäädäntönsä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti. Muodollisuuksien yksinkertaistaminen koskee lähinnä hallinnollisia menettelytapoja. Avustusryhmien on artiklan 1 kappaleen mukaan esitettävä apua antavan viranomaisen todistus avustusryhmän tehtävästä, kokoonpanosta ja pelastusvoimavaroista. Jokaisella avustusryhmän jäsenellä on artiklan 2 kappaleen mukaan oltava apua pyytävän sopimuspuolen tai kauttakulkuvaltion edellyttämä matkustusasiakirja.

Artiklan 3 kappaleessa määrätään luvan myöntämisestä sellaiselle pelastusoperaatioon osallistumaan hyväksytylle valtion henkilöstölle tai sotilashenkilöstölle, ilma-aluksille, aluksille ja ajoneuvoille, jolta vaaditaan erityinen maahantulo- ja maastapoistumislupa. Apua pyytävän sopimuspuolen ja kauttakulkuvaltion toimivaltaisen viranomaisen on kyseinen lupa myönnettävä mutta valtion rajaa ei saa ylittää ennen kuin tarvittava lupa on myönnetty. Erityinen maahantulolupa tarkoittaa Suomessa aluevalvontalaissa säädettyjä rajoituksia, jotka koskevat vieraan valtion sotilaita ja sotilasosastoja sekä valtioon ilma-aluksia ja valtionaluksia. Maastapoistumisesta ei Suomessa ole säädetty vastaavia rajoituksia.

Aluevalvontalain (755/2000) 4 §:n mukaan vieraan valtion sotilas tai sotilasosasto ei saa ilman lupaa tulla Suomen alueelle eikä olla maassa, ellei Suomea velvoittavasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Sama koskee vieraan valtion sotilasajoneuvoa.

Aluevalvontalain 5 §:n mukaan vieraan valtion valtioon ilma-alus saa tulla Suomen alueelle ja olla maassa vain Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen tai luvan perusteella, jollei pykälän 2 ja 3 momentissa toisin säädetä. Sama koskee vieraan valtion

valtionalusta, jollei kysymys ole viattomasta kauttakulusta. Vieraan valtion valtioniilma-alue tai valtionalus saa kuitenkin aluevalvontaviranomaisen tai muun viranomaisen pyynnöstä tulla kiireelliseen pelastustehtävään tai ympäristövahinkojen torjuntatehtävään taikka talvimerenkulun avustustehtävään Suomen alueelle ilman lupaa. Muun kuin aluevalvontaviranomaisen on tällöin viipymättä ilmoitettava pyynnön esittämisestä pääesikunnalle. Barentsin sopimuksen tarkoittamissa tilanteissa avun pyytjä ei käytännössä ole valvontaviranomainen, vaan säädetyn toimivaltansa perusteella sisäasiainministeriön pelastusosasto tai asianomainen alueen pelastusviranomainen, joiden tulee kyseinen ilmoitus tehdä. Säännös koskee valtionalusten viattoman kauttakulun lisäksi vain saapumista avuantoa varten Suomessa tapahtuneen onnettomuuden pelastus- tai torjuntatehtävään. Lupa on sen vuoksi tarpeellinen sopimuksen 8 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettua kauttakulkua varten.

Sopimuksen 8 artiklan 3 kappale edellyttää, että Suomi sitoutuu aluevalvontalain edellä mainituissa tapauksissa ilman säännönmukaista lupamenettelyä myöntämään erityisen maahantulo- ja maastapoistumisluvan silloin kun se on sopimuksen tarkoittamissa tilanteissa tarpeen. Tämä koskee ensisijaisesti tilanteita, joissa Suomi itse pyytää apua ja hyväksyy vastaanotettavaksi myös kyseisessä kappaleessa tarkoitettuja voimavaroja. Lupa tulee myöntää myös siinä tapauksessa, että avunanto tapahtuu kahden muun sopimuspuolen välisenä asiana ilman, että Suomi olisi kauttakulkumaana mitenkään hyväksymässä apua tai siihen liittyvää maahantulolupaa onnettomuuden kohteeksi joutuneen sopimuspuolen alueelle. Velvollisuus myöntää lupa koskee vain sopimuksen tarkoittamaa avuantoa. Lupaviranomainen selvittää, onko maahantulossa kysymys tällaisesta tilanteesta. Ellei näin ole, lupamenettelyssä sovelletaan aluevalvontalain säännöksiä sellaisenaan. Edellä tässä kappaleessa tarkoitettujen henkilöstön, ilma-alusten, alusten ja ajoneuvojen maahantulon ja maasta poistumisen luvanvaraisuudesta säädetään Suomessa lailla.

Sopimuksen 8 artiklan nojalla Suomeen tuotavien tai Suomen kautta kuljetettaviin pelastusvoimavaroihin kuuluvien kolmansista

maista tulevien tavaroiden, jotka eivät ole Euroopan unionin jäsenvaltioissa vapaassa vaihdannassa, rajanylitykseen sovelletaan tulliselvitysmuodollisuuksia. Niiden yksinkertaistamisesta hätäaputilanteessa säädetään tarkemmin tullilainsäädännössä. Siten Norjan ja Venäjän sekä toisaalta Euroopan unionin tullialueen välillä kuljetettavat tavarat tulee tulliselvittää.

Pohjoismainen passivapaus ja vapautus oleskeluluvasta tulivat voimaan 12 päivänä heinäkuuta 1952 Suomen, Ruotsin ja Norjan välillä. Vuonna 1958 toteutui täysimääräinen passiunioni, kun passipakko sisärajoilla poistettiin myös muilta kuin Pohjoismaiden kansalaisilta.

Suomi ja muut Pohjoismaat aloittivat Schengenin sopimusten soveltamisen yhtä aikaa 25 päivänä maaliskuuta 2001. Schengenin yleissopimuksen keskeinen sisältö on henkilöiden rajatarkastusten lopettaminen Schengen-alueen maiden välillä. Schengen-alueen ulkorajoilla jatkuu aikaisempi menettely. Myös Schengen-maiden välillä rajatarkastukset voidaan ottaa käyttöön tilapäisesti yleistä järjestystä tai sisäistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa. Matkustajan on Schengenin sopimuksista huolimatta pidettävä mukanaan voimassa oleva kussakin jäsenmaassa hyväksytty matkustusasiakirja (passi tai uudenmallinen henkilökortti). Pohjoismaiden kansalaiset voivat edelleen liikkua Pohjoismaissa ilman matkustusasiakirjaa, mutta henkilöllisyys on voitava tarvittaessa todistaa asianmukaisella henkilöllisyystodistuksella, esimerkiksi ajokortilla.

Suomi noudattaa Euroopan unionin lainsäädännön mukaista yhtenäistä viisumipolitiikkaa, josta määrätään Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 77 artiklassa. Schengen-viisumimenettelyn soveltaminen koskee Barentsin sopimuksen soveltamisessa Venäjää.

Neuvoston viisumiasetuksella (539/2001/EY) on vahvistettu luettelo niistä kolmansista maista, mukaan lukien Venäjä, joiden kansalaisilla on oltava viisumi jäsenvaltioiden ulkorajoja ylittäessään sekä niistä kolmansista maista, joiden kansalaisia tämä vaatimus ei koske. Viisumiasetuksen 4 artiklan 1 kohdassa (alakohta c) mainitaan poikkeuksena tästä vaatimuksesta avustus- tai pe-

lastuslennon miehistö ja muu henkilöstö sekä muu katastrofi- ja onnettomuustapauksessa toimiva avustushenkilöstö. Näiden henkilöryhmien osalta viisumiasetus oikeuttaa säättämään kansallisista poikkeuksista viisumivollisuuteen. Viisumiasetuksen 5 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion tulee ilmoittaa kymmenen työpäivän kuluessa asetuksen 4 artiklan nojalla toteuttamista toimenpiteistä muille jäsenvaltioille ja komissiolle.

Suomen ja Venäjän välillä tehdyssä pelastuspalvelun yhteistyösopimuksessa määrätään valtakunnanrajan ylityksen yhteydessä turvattavasta nopeasta ja yksinkertaisesta raja- ja tullitarkastuksesta. Maiden rajavaltuudet ovat rajavartiostokohtaisesti sopineet eräistä järjestelyistä tarkemmin, esimerkiksi Kaakkois-Suomen osalta 12 päivänä helmikuuta 1999 tehdyllä pöytäkirjalla. Järjestelyjen mukaan pelastusyksikön henkilöstöltä ei vaadita viisumia. Apua antavan pelastuspalveluyksikön esimies esittää rajalla tarkastettavaksi henkilöluettelon, minkä lisäksi ryhmän kullakin jäsenellä tulee olla vaadittava henkilötodistus. Venäjän ja Suomen välillä ilma-alusten säännönmukaisesta liikenteestä poikkeava rajanylitys edellyttää mahdollisen maahantuloluvan lisäksi tapauskohtaista sopimista maiden ilmailuviranomaisten kesken myös pelastuspalvelun yhteistoimintatilan-teissa. Kysymys voi olla esimerkiksi metsäpalojen lentosammutuksesta tai pelastusvoimavarojen kuljetuksista.

9 artikla. *Tullit, muut maksut ja verot.* Sopimuksen 9 artiklan mukaan sopimuspuolet soveltavat maahantuotavia, kauttakuljetettavia ja maasta vietäviä pelastusvoimavaroja koskevien tullien, muiden maksujen ja verojen kantamista jättämiseen tai niistä vapauttamiseen kansallista lainsäädäntöään ja kansainvälisiä velvoitteitaan. Artiklassa ei siten määrätä uusista tullittomuus- tai verottomuusperusteista.

Sopimuksessa tarkoitettu avunanto ei varsinaisesti käsitä maastavientiä tai maahantuontia vaan kysymys on pelastustoiminnasta, jonka toteuttaminen edellyttää erilaisten apuvälineiden käyttöä toisen sopimuspuolen alueella. Apua antavan sopimuspuolen avustusryhmä kuljettaa välineet onnettomuusalueelle, käyttää niitä pelastustoiminnassa ja tuone operaation jälkeen takaisin. Sama koskee

pelastusvoimavarojen kuljettamista kauttakulkumaan kautta. Pelastusoperaatio voi käsittää myös hätäapua tai muuta avunantoa, jossa toimitetaan humanitaarista apua väestölle tai luovutetaan kalustoa pelastustoimintaa varten.

Euroopan unioniin sisältyy tulliliitto, jossa kolmansista maista tapahtuvaan tuontiin sovelletaan unionin tullisäännöksiä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 28 artiklan mukaisesti. Unionin jäsenvaltioiden kesken noudatetaan tavaroiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden periaatetta. Norja osallistuu Euroopan unionin sisämarkkinoihin tehtyään 1992 yhdessä muiden EFTA-maiden kanssa silloisen Euroopan yhteisön kanssa sopimuksen Euroopan talousalueesta (ETA). ETA-sopimukseen eivät kuitenkaan kuulu muun ohessa arvonlisä- ja valmisteverot, eikä ETA muodosta perustetta jäsenyydelle Euroopan unionin tulliliitossa. Tästä syystä myös Norjan ja Euroopan unionin tullialueen välillä kuljetettavat tavarat tulee tulliselvittää.

EU:n tullittomuusasetuksen 74 artiklan mukaan tullittomuus myönnetään katastrofien uhrien auttamiseksi tavaroille, jotka pelastusyksiköt ovat tuoneet kolmansista maista vapaaseen liikkeeseen omaa tarvettaan varten avustustoiminnan ajaksi tai jaettavaksi vastikkeetta katastrofin uhreille. Tullittomuusasetuksen 76 artiklan mukaan tullittomuuden myöntäminen edellyttää, että komissio tekee jäsenvaltion pyynnöstä asiasta päätöksen. Päätöstä odottaessa jäsenvaltio voi lykätä tullin kantamista. Tullittomuus ei koske tuhoalueiden jälleenrakentamista varten tuotuja materiaaleja ja varusteita (tullittomuusasetus 80 artikla). Arvonlisäverolaissa (1501/1993) on vastaavat säännökset tavaroiden maahantuonnin verottomuudesta (94 § 1 mom. kohta 12).

Väliaikaisesti maahantuotava pelastusvoimavarioihin kuuluva välineistö voi olla myös kokonaan tai osittain tullitonta sen mukaan kuin tullikoodeksissa ja sen soveltamisasetuksessa (Komission asetus (ETY) N:o 2454/93) väliaikaisesta maahantuonnista säädetään. Suomi on liittynyt myös väliaikaisesta maahantuontia koskevaan Istanbulin yleissopimukseen, jossa määrätään väliaikaisen maahantuonnin yleisistä perusteista

(SopS 96/1999). Tullikoodeksin soveltamisasetuksen 656 artiklassa säädetään täyden tullittomuuden edellytyksistä tuotaessa suuronnnettomuuden tai vastaavan tilanteen seurausten torjumiseksi välineistöä väliaikaisesti Euroopan unionin tullialueella. Tavarahan maahantuonti väliaikaisesti unionin tullialueelle pelastustoiminnassa käytettäväksi edellyttää asianmukaista tulli-ilmoitusta sekä tulliviranomaisen antamaa lupaa. Ilmoitus- ja lupamenettelyä voidaan yksinkertaistaa tullikoodeksin soveltamisasetuksessa tarkemmin säädettyin edellytyksin, esimerkiksi lupaa voidaan hakea ja tulli-ilmoitus antaa suullisesti. Kun väliaikainen maahantuonti on täysin tullitonta, maahantuonnista ei kanneta myöskään arvonlisäveroa. Suomesta kolmansiin maihin, tässä tapauksessa Venäjälle tai Norjaan, väliaikaisesti vietyjen tarvikkeiden ja muiden pelastusvoimavarojen, jotka ovat Suomesta peräisin tai olleet muuten täällä vapaassa vaihdannassa, palauttaminen Suomeen pelastusoperaation jälkeen on tulleista ja maahantuontiveroista vapaata.

Euroopan unionissa valmisteverotus on yhtenäistetty neuvoston direktiivillä valmisteveroja koskevasta yleisestä järjestelmästä ja direktiivin 92/12/ETY kumoamisesta (2008/118/EY). Suomessa direktiivi on pantu täytäntöön valmisteverotuslailla (182/2010). Pääsääntönä on, että valmisteveron alaiset tuotteet verotetaan siinä maassa, missä ne luovutetaan kulutukseen. Verottomia kuitenkin ovat esimerkiksi ammattimaisessa alus- ja lentoliikenteessä käytettävät polttoaineet. Euroopan unionin jäsenvaltioissa ja Venäjällä rekisteröidyt ajoneuvot on alkuperämaassa verotettuina vapautettu sekä kiinteästä että kulutukseen perustuvasta ajoneuvoverosta.

10 artikla. *Avustusryhmien ja avustusvoimavarojen kotiuttaminen.* Sopimuksen 10 artiklassa määrätään avunantajan velvollisuudesta kotiuttaa pelastusoperaation jälkeen kaikki avustusryhmänsä ja niiden pelastusvoimavarat. Avustusryhmän pelastustoiminnassa käyttämä kalusto viedään onnettomuusalueelle tehtävän suorittamista varten. Tehtävän päättymisen jälkeen avustusryhmän tulee kotiuttaa kalusto apua pyytävän sopimuspuolen alueelta, jolleivät sopimuspuolet muuta sovi. Kotiuttamisvelvollisuus ei koske väestölle jaettuina avustustarvikkeita (suojava-

lineet, lääketarvikkeet, muona), joiden jakaminen on ollut tarpeellista tehtävän tavoitteiden toteuttamiseksi. Sopimuksen mukaan onnettomuusalueelle voi jäädä myös loppuun kulutettuja, jaettuja, tuhoutuneita tai kadonneita voimavaroja. Kotiuttamatta jätetyn kaluston tullittomuuteen ja verottomuuteen sovelletaan 9 artiklan mukaisesti kunkin sopimuspuolen kansallista lainsäädäntöä.

11 artikla. *Operatiivinen johtaminen onnettomuusalueella.* Sopimuksen 11 artiklassa määrätään johtamisvastuusta onnettomuusalueella. Kunkin sopimuspuolen toimivaltaiset viranomaiset vastaavat toiminnan operatiivisesta johtamisesta kyseisen sopimuspuolen alueella sijaitsevalla onnettomuusalueella sekä hallinnoivat vastaanotettavaa kansainvälistä apua muutenkin. Pelastuslain 34 §:n 1 momentin mukaan pelastustoiminnan johtaja on siltä pelastustoimen alueelta, jossa onnettomuus vaaratilanne on saanut alkunsa, jollei tosin ole sovittu. Samassa lainkohdassa säädetään myös, että pelastustoimintaa johtaa pelastusviranomaisen virkavastuun alaisena. Useamman toimialan viranomaisten osallistuessa pelastustoimintaan, toimii tilanteen yleisjohtajana pelastustoiminnan johtaja (pelastuslaki 35 § 1 mom). Mainitut säännökset koskevat johtamista kaikissa onnettomuustapauksissa ja yhteistoimintatilanteissa, myös kun pelastustoimintaan osallistuu apua antavan sopimuspuolen pelastusvoimavaroja. Sopimuksella ei ole tarkoitus määrätä apua antavan sopimuspuolen avustusryhmän toiminnasta ja valtuuksista tästä poikkeavalla tavalla.

Avustusryhmien toiminta Suomessa perustuu Suomen esittämään nimenomaiseen pyyntöön. Suomalaiset viranomaiset johtavat myös avustusvoimavarojen saapumisen valtakunnan rajalta onnettomuusalueelle. Pelastusoperaatioon osallistuva avustusryhmä toimii itsenäisenä ryhmänä oman johtonsa alaisuudessa suorittaen niitä tehtäviä, jotka apua pyytävän maan pelastustoimintaa johtava viranomaisen sille antaa. Pelastustoimintaan kuuluvia tehtäviä avustusryhmät suorittavat ainoastaan suomalaisten pelastusviranomaisten johdolla ja pääsääntöisesti ainoastaan näiden läsnä ollessa. Ryhmän jäsenet tai esimiehet eivät tee pelastusoperaation toteuttamiseen liittyviä päätöksiä.

Pelastuslain 51 §:n mukaan pelastustoiminnassa voidaan käyttää apuna vapaaehtoisia organisaatioita ja henkilöitä, ei kuitenkaan tehtävissä, joihin sisältyy merkittävää julkisen vallan, kuten viranomaistoimivaltuuksien käyttöä. Vapaaehtoisilla palokunnilla on Suomessa merkittäviä pelastustoimeen kuuluvia, myös operatiivisia tehtäviä. Niihin kuuluvat henkilöt eivät kuitenkaan lain mukaan voi toimia tehtävissä, joihin sisältyy viranomaistoimivaltuuksien käyttöä. Vastaavaa käytäntöä noudatetaan Suomen vastaanottaessa toisen sopimuspuolen tarjoamaa apua, eivätkä sen avustusryhmään kuuluvat henkilöt käytä Suomessa julkista valtaa.

Sopimuksen 11 artiklassa edellytetään lisäksi, että toimiessaan apua pyytävän sopimuspuolen alueella, avustusryhmän jäseniin sovelletaan ryhmän kotimaassa voimassa olevia työ- ja virkasuhteen ehtoja.

12 artikla. *Avustusryhmien voimavarat ja huolto.* Artiklan mukaan avustusryhmältä edellytetään kykyä 24 tunnin omavaraiseen toimintaan onnettomuusalueella. Tarvittaessa apua pyytävä sopimuspuoli toimittaa avustusryhmille lisää pelastusvoimavaroja sekä tarvittavia huolto- ja muita palveluja mukaan lukien sairaanhoito, muonitus ja majoitus.

13 artikla. *Kulut.* Sopimuksen 13 artiklassa määrätään pelastusoperaatiosta aiheutuvien kulujen korvaamisesta sopimuspuolten kesken. Artiklan 1 kappaleen mukaan apua pyytävän sopimuspuolen on korvattava avunannosta aiheutuneet kulut, ellei apua antava sopimuspuoli päättä, että apu annetaan maksutta. Määräys vastaa tässä suhteessa Suomen muita kahden- ja monenvälisiä pelastuspalvelun yhteistoimintasopimuksia. Käytännönä on usein ollut avun antaminen korvauksetta. Ratkaisu tehdään tapauskohtaisesti niin, että humanitaarisen avun luonteisessa avussa, jossa ensisijaisesti on kysymys ihmisten perusturvallisuudesta, ei korvauksia ole peritty. Sitä vastoin esimerkiksi ilma-aluksen käyttö metsäpalojen sammuttamisessa on ensisijaisesti maksullista avunantoa. Kun Suomi antaa apua maksutta, vastaa kustannuksista se toimivaltainen viranomainen, joka päättää avun antamisesta ja lähettää avustusvoimavarat. Sisäasiainministeriön päättäessä avunannosta valtion toimivaltaisena viranomaisena, maksetaan avunannon

kustannukset sisäasiainministeriölle myönnettystä määrärahasta (pelastustoimen erityismenot, momentti 26.30.20).

Artiklan 2 kappaleen mukaan avunpyyntö voidaan peruuttaa milloin tahansa mutta apua antavalla sopimuspuolella on tällöin oikeus saada korvaus jo aiheutuneista kuluista.

Artiklan 3 kappaleen mukaan apua antavan sopimuspuolen tulee varautua toimittamaan arvio avunannosta aiheutuvista kuluista apua pyytävälle sopimuspuolelle. Avun vastaanottaja arvioi ilmoituksen perusteella, voidaanko apu tarjotussa muodossa hyväksyä ja ottaa vastaan.

Pohjoismaiden välisen pelastuspalvelusopimuksen nojalla suomalaiset rajakunnat, joita nykyisin vastaavat niiden ylläpitämät alueen pelastustoimet, ovat tehneet yhteistyösopimuksia Ruotsin ja Norjan palokuntien kanssa. Sopimukset ovat vastavuoroisia, edellyttäen suorituksia tai palveluja kummaltakin osapuolelta. Alueen pelastusviranomaiset voivat Barentsin pelastuspalvelusopimuksen perusteella, mutta toimivaltansa ja määrärahojensa asettamissa rajoissa, sopia myös Venäjän viranomaisten kanssa esimerkiksi avunannon menettelytavoista ja korvauksista sekä muusta yhteistyöstä.

14 artikla. *Vakuutus ja korvaukset.* Sopimuksen 14 artiklassa määrätään vakuutuksen ottamisesta avustusryhmälle sekä pelastusoperaation yhteydessä syntyneen vahingon korvaamisesta sopimuspuolten välillä.

Artiklan 1 kappaleen mukaan pelastusoperaatioon osallistuville avustusryhmän jäsenille ja avustusvoimavaroille otetaan kansallisen lainsäädännön edellyttämä riittävä vakuutusurva. Vakuutus otetaan lähetettävälle avustusryhmien jäsenille ja avustusvoimavaroille. Sopimusmääräyksen tarkoituksena on varmistaa avunannon yhteydessä syntyvän vahingon korvaaminen viivytyksettä ja täysimääräisesti riippumatta esimerkiksi apua vastaanottavan sopimuspuolen viranomaisten tuottamuksesta ja toimenpiteistä. Sopimuksen mukaan vakuutuskuluja ei sisällytetä yleisiin kuluvaateisiin. Työnantajan ja julkisyhteisöjen vahingonkorvauslaissa (412/1974) säädetty korvausvastuu koskee myös Suomen avunantoa toiselle sopimuspuolelle.

Siviilikriisinhallintalaissa, joka lain 1 §:n sekä 2 §:n 2 momentin mukaan koskee myös pelastuslain 38 §:ssä tarkoitettua humanitaarista apua suuronnettomuuden tai luonnonkatastrofin aiheuttamien tuhojen lieventämiseksi, säädetään muun ohessa työnantajana toimivan valtion tehtävistä. Kriisinhallintaan ulkomailla osallistuva henkilö on määrääkäsessa julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa valtioon, jota työnantajana edustaa Pelastusopisto. Palvelussuhteen ehdoista on voimassa mitä siviilikriisinhallintalaissa ja valtion virkamieslaissa (750/1994) säädetään.

Siviilikriisinhallintalain 10 §:n mukaan palvelussuhteessa olleen henkilön kuoltua maksetaan hänen oikeudenomistajilleen ryhmähenkivakuutusta vastaavaa taloudellista tukea siten kuin siitä on sovittu valtion virka- ja työehtosopimuksessa. Siviilikriisinhallintalain tarkoittamassa palvelussuhteessa olevan henkilön palkkauksesta, olosuhdekorvauksesta ja ylimääräisten kustannusten korvaamisesta säädetään siviilikriisinhallintalain nojalla annetussa sisäasiainministeriön asetuksessa kriisinhallintaan osallistuvan henkilöstön palvelussuhteen ehdoista (35/2005). Asetuksen 8 §:n mukaan valtiotyönantaja ottaa palvelussuhteeseen otetulle henkilölle palvelussuhteen ajaksi matkatavara- ja matkustajavakuutuksen. Näin menetellään myös Barentsin pelastuspalvelusopimuksen soveltamisessa.

Artiklan 2 kappaleen mukaan sopimuspuolet luopuvat toisiinsa kohdistuvista korvausvaatimuksista, jotka perustuvat avustustoiminnan yhteydessä avustusryhmän jäsenelle tai avustusvoimavaroille aiheutuneeseen henkilö- tai omaisuusvahinkoon, jos vahinko on aiheutunut tahattomasti (englanninkielisessä tekstissä *accidentally*) pelastusoperaation aikana. Tahattomuudella tarkoitetaan tässä tapaturmaisesti tai muutoin kuin huolimattomuudesta tai tahallisuudesta aiheutunutta vahinkoa. Sopimuksessa ei edellytetä, että vahinko johtuisi jommankumman sopimuspuolen toimenpiteistä. Artiklan 1 kappaleessa edellytetty vakuutusturva kattaa myös tässä tarkoitettun vahingon. Määräys vastaa vahingonkorvauslain säännöksiä, joiden mukaan korvausvelvollisuus edellyttää tahallisuutta tai tuottamuksellisuutta. Myös työnantajan ja julkisyhteisön korvausvastuu edellyt-

tää työntekijän virhettä tai laiminlyöntiä. Artiklan 2 kappaleessa määrätään kuitenkin vain sopimuspuolien välisistä suhteista puuttumatta yksityisten oikeudelliseen asemaan.

Artiklan 3 kappaleen mukaan korvausvaatimus voidaan kuitenkin esittää toiselle sopimuspuolelle, jos 2 kappaleessa tarkoitettu vahinko on aiheutunut törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisuudesta. Tämä voi tulla kysymykseen esimerkiksi rikostapauksissa, joissa vakuutusyhtiö tai työnantaja kieltäytyy korvauksen suorittamisesta. Vahingonkorvauslain 3 luvun 1 §:n mukaan työnantaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka työntekijä virheellään tai laiminlyönnillään työssä aiheuttaa. Työntekijä vastaa itsekin vahingosta, jonka hän on työssään virheellään tai laiminlyönnillään aiheuttanut mutta korvausmäärää voidaan vahingonkorvauslain 4 luvun 1 §:n mukaan sovitella ja siitä luovutaan, jos työntekijän viaksi jää vain lievä tuottamus. Tahallisesti aiheuttamastaan vahingosta työntekijä vastaa täysimääräisesti, ellei ole erityisiä syitä alentaa korvausta kohtuulliseksi. Artiklan 3 kappaleen määräys tarkoittaa tapauksia, joissa työnantajalla ei teon tahallisuuden vuoksi ehkä ole korvausvelvollisuutta, ja joissa vahinkoa kärsineen sen vuoksi tulisi kohdistaa vaatimuksensa suoraan vahingon aiheuttaneeseen henkilöön. Sopimusmääräys koskee ainoastaan sopimuspuolina olevien valtioiden välisiä oikeussuhteita vaikuttamatta yksityisten oikeuksiin tai velvollisuuksiin. Määräyksen tarkoituksena on yksinkertaistaa korvauksen saamista toisen sopimuspuolen henkilöstön aiheuttaman vahingon perusteella kyseisessä kappaleessa tarkoitetuissa tapauksissa.

Artiklan 4 kappaleen mukaan apua pyytävä sopimuspuoli korvaa sen alueella kolmannen osapuolen henkilöstölle tai omaisuudelle aiheutetun henkilö- tai omaisuusvahingon, jos apua antavan avustusryhmän jäsen on aiheuttanut vahingon tahattomasti (englanninkielisessä tekstissä *accidentally*). Kolmannen osapuolen henkilöstöllä tai omaisuudella tarkoitetaan mitä tahansa sivullista tahoja, jolle avustusryhmän jäsen on aiheuttanut vahinkoa. Tahattomuudella tarkoitetaan tapaturmaisesti tai muutoin kuin huolimattomuudesta tai tahallisuudesta aiheutunutta vahinkoa. Korvauksen säädösperusteena on tässä tapa-

uksessa apua pyytävän sopimuspuolen kansallinen lainsäädäntö sen oman henkilöstön aiheuttaman vahingon korvaamisesta. Sopimusmääräys tarkoittaa sopimuspuolen velvollisuutta korvata avustusryhmän jäsenen aiheuttama vahinko suoraan vahinkoa kärsineelle, eikä pelkästään toiselle sopimuspuolelle, kuten menetellään artiklan muiden kappaleiden tarkoittamissa tapauksissa. Maksettua korvauksesta ei tässä tapauksessa edellytetä hyvitystä apua antaneelta osapuolelta.

Artiklan 5 kappaleen mukaan apua antava sopimuspuoli hyvittää apua pyytävälle sopimuspuolelle tämän kolmannelle osapuolelle mahdollisesti maksaman vahingonkorvauksen, jos apua antavan sopimuspuolen henkilöstö on aiheuttanut vahingon tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella. Määräys vastaa 3 kappaleen määräystä sopimuspuolien keskinäisistä vastuusuhteista mutta koskee tässä tapauksessa avustusryhmän tai sen jäsenten sijasta sivullisen kärsimää vahinkoa. Määräys varmistaa sivulliselle vahingonkärsijälle suoritetun korvauksen perimisen vahingon aiheuttaneelta osapuolelta ilman, että vahingonkärsijän tarvitsee itse nostaa korvauskannetta vahingon aiheuttanutta sopimuspuolta tai sen henkilöstöä vastaan. Sopimusmääräys ei siten vaikuta yksityisten oikeuksiin ja velvoitteisiin vaan koskee sopimuspuolien välisiä suhteita.

15 artikla. Tietojen käyttö. Sopimuksen 15 artiklan mukaan sopimusta sovellettaessa saatuja tietoja voidaan käyttää kunkin sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön sekä kyseistä valtiota sitovien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti. Pelastusoperaation aikana avustusryhmää voidaan informoida esimerkiksi liikesalaisuuden piiriin kuuluvista asioista, joiden tunteminen on turvallisuussyistä tarpeellista. Avustusryhmä voi saada tietoonsa myös onnettomuuden uhreja koskevia arkaluontoisia tietoja. Näistä syistä viittaukset kansalliseen salassapitoa koskevaan lainsäädäntöön ja kyseistä valtiota sitoviin kansainvälisiin velvoitteisiin ovat tarpeellisia.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999; *julkisuuslaki*) 24 §:n 1 momentin nojalla salassa pidettäviä ovat muun ohessa asiakirjat, jotka sisältävät tietoja yksityisestä liike- tai ammattisalaisuudesta

sekä erilaisista henkilöä koskevista tiedoista. Salassapitovelvollisuus koskee sekä asiakirjasalaisuutta että vaitiolovelvollisuutta ja hyväksikäyttökieltoa (julkisuuslaki 22 ja 23 §). Julkisuuslain 30 §:n mukaan salassa pidettävien tietojen antaminen on mahdollista ulkomaan viranomaiselle, jos ulkomaan ja Suomen viranomaisen yhteistyöstä määrätään Suomea sitovassa kansainvälisessä sopimuksessa.

Pelastuslain 86 §:n mukaan pelastustoimen palveluksessa oleva tai pelastustoimintaan osallistuva henkilö ei saa pelastustoimeen kuulumattomalla tavalla käyttää hyödykseen eikä luvatta ilmaista muille tässä tehtävänsään tietoon saamaansa seikkaa, josta lailla on säädetty tai lain nojalla määrätty salassapitovelvollisuus taikka joka koskee yksityistä liike- tai ammattisalaisuutta, taloudellista asemaa, henkilökohtaisia olosuhteita tai terveydentilaa. Vaitiolovelvollisuus ei estä ilmaisemista sellaista tietoa, jonka ilmaiseminen on yksittäistapauksessa tarpeellista hengen tai terveyden suojaamiseksi tai huomattavan ympäristö- tai omaisuusvahingon välttämiseksi. Apua antavan sopimuspuolen avustusryhmän informointi vastaavalla tavalla voi olla tarpeellista.

16 artikla. Kielet. Artiklassa määrätään sopimuksen täytäntöönpanossa käytettävistä kielistä. Täytäntöönpanoon liittyvä kirjeenvaihto käydään englanniksi tai sopimuspuolen virallisella kielellä, johon liitetään käännös. Pelastusoperaatioiden aikana käytettävistä kielistä ei sopimuksessa määrätä tarkemmin mutta apua pyytävän sopimuspuolen tulee kaikin keinoin pyrkiä järjestämään avustusryhmille asianmukainen tulkkaus.

Sopimus on allekirjoitusosion johdanto-kappaleen mukaisesti tehty kaikkien sopimuspuolten kielillä sekä englanniksi, mitä käytettiin neuvottelukielenä. Viimeksi mainittu on tulkintatilanteessa määräävä. Englannin kieltä käyttämällä mahdollistetaan useissa tapauksissa joustava ja nopea menettely. Sopimuksen 4 artiklassa tarkoitetun sekakomitean kokouksissa käytetään käytännössä englantia, jolloin tulkkausta mahdollisesti tarvitseva osapuoli huolehtii siitä itse.

17 artikla. Erimielisyyksien ratkaiseminen. Sopimuksessa ei määrätä yksityiskohtaisesti erimielisyyksien ratkaisemisessa noudatetta-

vista menettelytavoista. Sopimuspuolet neuvottelevat tarvittaessa, ja kukin nimeää edustajakseen haluamansa tahon. Valtion toimivaltainen viranomainen nimeää edustajat valtakunnan tason neuvotteluihin samalla tavalla kuin 4 artiklassa tarkoitettuun sekakomiteaan.

18 artikla. Tallettaja. Sopimuksen 18 artiklan mukaan sen alkuperäiskappaleen tallettajana toimii Ruotsin ulkoasiainministeriö.

19 artikla. Loppumääräykset. Sopimuksen 19 artiklan sisältämien loppumääräysten mukaan sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tallettaja on vastaanottanut kaikilta sopimuspuoilta ilmoituksen siitä, että ne ovat toteuttaneet sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset menettelyt. Kukin sopimuspuoli voi milloin tahansa irtisanoa sopimuksen ilmoittamalla asiasta tallettajalle kirjallisesti vähintään kuusi kuukautta ennen sopimuksen aiottua päättymisajankohtaa.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatetaan voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Lakiehdotuksen 2 §:n mukaan lain voimaantulosta säädettäisiin tasavallan presidentin asetuksella. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan samanaikaisesti kun sopimus tulee voimaan.

Sopimuksen voimaansaattamismenettelyssä huomioon otettavia seikkoja selostetaan edellä yleisperustelujen 6 luvussa.

3 Voimaantulo

Sopimus tulee 19 artiklan mukaan voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tallettajana toimiva Ruotsin ulkoasiainministeriö on vastaanottanut kaikilta sopimuspuoilta kirjallisen ilmoituksen siitä, että sopimuspuolet ovat toteuttaneet sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtiosisäiset menettelyt. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella

säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) 59 §:n mukaan Ahvenanmaan maakuntapäivien on hyväksyttävä toimivaltaansa kuuluva kansainvälinen velvoite, jotta se tulisi voimaan maakunnassa. Palo- ja pelastustoimi kuuluu Ahvenanmaan itsehallintolain 18 §:n 6 kohdan nojalla Ahvenanmaan maakunnan toimivaltaan. Sopimus koskee 2 artiklan mukaan valtakunnanrajat ylittävää yhteistyötä Barentsin euroarctisella alueella mutta ei Ahvenanmaan maakunnassa. Sopimukseen ei muutenkaan liity Ahvenanmaata koskevia kansainvälisiä velvoitteita. Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus ei mainituista syistä ole tarpeen sopimuksen voimaan saattamiseksi.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy muun muassa sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Muusta syystä eduskunnan hyväksymistä edellyttäviä määräyksiä ovat muun muassa eduskunnan budjettivaltaa sitovat kansainväliset velvoitteet. Eduskunnan perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan perustuslaissa tarkoitettu eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Sopimuksen määräykset on luettava lainsäädännön alaan, jos määräys koskee jonkin perustuslaissa turvattun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla taikka jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan muuten säädettävä lailla. Kansainvälisten velvoitteiden määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan riippumatta siitä, onko määräys ristiriidassa vai sopuinnussa

Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

Sopimuksen 1 artikla sisältää määräyksiä sopimuksessa käytetyistä määritelmistä. Perustuslakivaliokunta on tulkintakäytännössään katsonut, että jos sopimuksessa määritellyt käsitteet koskevat sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvia asioita, määritelmät vaikuttavat välillisesti näiden lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten sisältöön ja kuuluvat siksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp). Tällä perusteella on arvioitava sopimuksen 1 artiklassa esitettyä Barentsin euroarktisen alueen määritelmää, joka rajaa sopimuksen maantieteellistä soveltamisalaa. Vastaavin perustein on arvioitava 1 artiklassa määriteltyjä käsitteitä pelastustoiminta tai pelastusoperaatio, avustusryhmä sekä pelastusvoimavarat tai avustusvoimavarat, jotka määrittävät sopimuksen 8 artiklan 3 kappaleessa tarkoitettua kauttakulkuvaltion velvollisuutta myöntää erityinen maahantulo- ja maastapoistumislupa. Koska kyseiset määritelmät vaikuttavat sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten soveltamiseen, kuuluvat ne lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 2 artiklan 1 kappaleessa määrätään muun ohessa sopimuksen soveltamisesta Barentsin euroarktisella alueella. Määräys vaikuttaa sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten soveltamiseen vastaavalla tavalla kuin edellä on todettu sopimuksen 1 artiklassa olevasta Barentsin euroarktisen määritelmästä. Tästä syystä määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 8 artiklan 3 kappale koskee sellaista valtion henkilöstöä tai sotilashenkilöstöä, ilma-aluksia, aluksia ja ajoneuvoja, joilta vaaditaan erityinen maahantulolupa, ja joka on hyväksytty osallistumaan pelastusoperaatioon apua pyytävän sopimuspuolen alueella. Apua pyytävän sopimuspuolen ja kauttakulkuvaltion toimivaltaisen viranomaisen on myönnettävä kyseinen lupa, eikä valtion rajaa ei saa ylittää ennen kuin lupa on myönnetty. Sopimusmääräys koskee Suomessa aluevalvontalain 4 ja 5 §:ssä säädettyä lupamenettelyä. Edellä tässä kappaleessa tarkoitettun henkilöstön, ilma-alusten, alusten ja ajoneuvojen maahantulon ja maasta poistumisen luvanvaraisuudesta säädetään Suomes-

sa lailla. Tästä syystä määräys kuuluu lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 14 artiklan 4 kappaleessa määrätään apua pyytävän sopimuspuolen velvollisuudesta korvata vahingot, jotka apua antavan sopimuspuolen avustusryhmän jäsen sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä suorittaessaan aiheuttaa tahattomasti kolmannen osapuolen henkilöstölle tai omaisuudelle apua pyytävän sopimuspuolen alueella. Vahinkojen korvaaminen tapahtuu tällöin apua pyytävän sopimuspuolen oman henkilöstön aiheuttamaan vahinkoon sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Määräys koskee vahingon korvaamista suoraan vahinkoa kärsineelle sivulliselle, ja voi siten vaikuttaa esimerkiksi yksityishenkilöiden ja yritysten oikeudelliseen asemaan. Sopimusmääräys laajentaa ainakin periaatteellisesti vahingonkorvauslain 3 luvun 1:ssä säädetyn työnantaja tai julkisyhteisön korvausvelvollisuuden koskemaan myös toisen sopimuspuolen avustusryhmän Suomessa aiheuttamaa vahinkoa. Koska sopimuksen 14 artiklan 4 kappaleen määräystä vastaavista asioista on säädetty lailla, kuuluu määräys lainsäädännön alaan.

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen XXIII osasto sisältää pelastuspalvelua koskevan määräyksen (SEUT 196 artikla). Unioni kannustaa jäsenvaltioita keskinäiseen yhteistyöhön pelastuspalvelualalla sekä pyrkii muun muassa tukemaan ja täydentämään niiden toimintaa sekä edistämään pelastuspalvelun alalla toteutettavien kansainvälisen tason toimien johdonmukaisuutta. Euroopan parlamentti ja neuvosto säätävät tavallista lainsäätämisyjärjestystä noudattaen tarvittavista toimenpiteistä, joilla myötävaiikutetaan edellä tarkoitettujen tavoitteiden toteutumiseen. SEUT 6 artiklan mukaisesti unionilla on ainoastaan toimivalta toteuttaa tukitoimia pelastuspalvelun alalla. Tukitoimialoilla unionin toimivalta ei korvaa jäsenvaltioiden toimivaltaa, eivätkä oikeudellisesti velvoittavat unionin säädökset voi kyseisillä aloilla käsittää jäsenvaltioiden lakien ja asetusten yhdenmukaistamista.

Barentsin alueen pelastuspalvelun yhteistyösopimus koskee yhteistyötä pelastuspalvelun alalla, jolta on olemassa jäsenvaltioiden toimintaa tukevaa Euroopan unionin lainsääd-

däntöä. Sopimuksen rajanylitysmuodollisuuksia ja tulleja koskevat määräykset ovat sisällöltään sopimuspuolten kansalliseen lainsäädäntöön ja kansainvälisiin velvoitteisiin viittaavia, toisin sanoen sopimuksen soveltamisessa noudatetaan sopimusmääräysten mukaisesti sopimuspuolten lainsäädäntöä ja kansainvälisiä sitoumuksia. Sopimuksen määräyksillä ei valtioneuvoston käsityksen mukaan vaikuteta unionin lainsäädäntöön. Näin ollen sopimuksen määräysten ei voida katsoa olevan ongelmallisia unionin toimivallan kannalta.

Edellä esitetyn perusteella Barentsin sopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Eduskunnan suostumus sopimukseen on siksi tarpeen.

Sopimuksen 8 artiklan 3 kappaleen mukaan sopimuspuolen toimivaltaisen viranomaisen tulee tarvittaessa myöntää maahantulo- ja maastapoistumislupa mainitussa kappaleessa tarkoitetuille valtion henkilöstölle tai sotilashenkilöstölle, ilma-aluksille, aluksille ja ajoneuvoille, jotka on hyväksytty osallistumaan pelastusoperaatioon apua pyytävän sopimuspuolen alueella. Tämä määräys koskee paitsi apua pyytävää sopimuspuolta, myös kauttakulkuvaltiota, jonka alueen kautta voimavarat siirtyvät toiselle sopimuspuolelle kuuluvalla onnettomuusalueelle.

Perustuslain 1 §:ssä säädetyn täysivaltaisuuden kannalta luvan myöntäminen ei ole ongelmallista silloin, kun Suomi itse pyytää apua ja hyväksyy vastaanotettavaksi sellaisen avustusryhmän tai sellaiset pelastusvoimavarat, joilta kyseinen maahantulolupa lain mukaan vaaditaan. Sopimus kuitenkin edellyttää, että Suomi myös kauttakulkuvaltiona myöntää vastaavan luvan kahden muun sopimuspuolen välisessä avunannossa. Suomella ei ole osuutta menettelyssä, jossa kyseisten kahden sopimuspuolen välillä sovitaan toimitettavasta avusta, eikä Suomi tällöin myöskään hyväksy avun maahantuloa onnettomuusalueelle. Lupa tulee tässäkin tapauksessa myöntää mutta vain sopimuksessa tarkoitettua pelastustoimintaa varten ja muutenkin sopimuksen määräyksiä noudattaen. Kauttakulkuoikeutta käyttävillä yksiköillä ja voimavaroilla ei ole luvan perusteella Suomen alueella oikeutta muuhun kuin onnettomuusalueelle siirtymiseen. Siirtymisen tulee ta-

pahtua lyhintä tarkoituksenmukaista reittiä ja mahdollisimman nopeasti, kuten avunantotilanteessa on edellytettävä. Yksiköiden henkilöstö ei käytä Suomen alueella mitään toimivaltaa, eikä menettelyyn siten liity julkisen vallan käyttöä tai toimivaltuuksien uskomista vieraan valtion viranomaisille tai muille avustusryhmään kuuluville. Maahantuloluvan myöntävä viranomainen voi asettaa kauttakulkuun liittyviä rajoituksia tai määräyksiä sopimuksen tarkoitusta kuitenkaan loukkaamatta. Käytännössä kauttakulku tapahtuu suomalaisten viranomaisten ohjauksessa.

Perustuslakivaliokunta on lähtenyt perinteisten kansainvälisoikeudellisten velvoitteiden yhteydessä perustuslain esitöiden pohjalta vakiintuneesti siitä, että sellaiset velvoitteet, jotka ovat tavanomaisia nykyaikaisessa kansainvälisessä yhteistoiminnassa ja jotka vain vähäisessä määrin vaikuttavat valtion täysivaltaisuuteen, eivät ole sellaisenaan ristiriidassa perustuslain 1 §:n täysivaltaisuutta koskevien säännösten kanssa (HE 1/1998 vp, PeVL 36/2006 vp). Kauttakulkuvaltiota koskeva määräys koskee sen vuoksi vain vähäistä poikkeamaa aluevalvontalaissa säädettyistä maahantulon edellytyksistä, eikä sen ei ole katsottava loukkaavan Suomen täysivaltaisuutta.

Sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa ja 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Sopimus voidaan sen vuoksi hyväksyä äänen enemmistöllä ja ehdotus laiksi sen voimaansaattamisesta tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

Eduskunta hyväksyisi Moskovassa 11 päivänä joulukuuta 2008 Barentsin euroarktisen alueen hallituksen välillä yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla tehdyn sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Yhteistyöstä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Barentsin euroarktisen alueen hallitusten välillä Moskovassa 11 päivänä joulukuuta 2008 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina

voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään tasavallan presidentin asetuksella.

Helsingissä 16 päivänä joulukuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Sisäasiainministeri *Päivi Räsänen*

Sopimusteksti

**SOPIMUS
BARENTSIN EUROARKTISEN ALUEEN
HALLITUSTEN VÄLILLÄ
YHTEISTYÖSTÄ ONNETTOMUUKSIEN
EHKÄISEMISEN, NIIHIN VARAUTUMISEN
JA PELASTUSTOIMINNAN
ALALLA**

Suomen tasavallan, Norjan kuningaskunnan, Venäjän federaation ja Ruotsin kuningaskunnan hallitukset, jäljempänä sopimuspuolet, jotka

- panevat merkille vakiintuneen kansainvälisen yhteistyön onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla sekä haluavat edelleen laajentaa yhteistyötä keskinäisen avunannon helpottamiseksi luonnononnettomuuksien tai ihmisen aiheuttamien onnettomuuksien tai muiden onnettomuuksien yhteydessä Barentsin euroarktisella alueella, mukaan lukien hädässä olevien ihmisten auttaminen,

- korostavat, että varhainen ja tehokas ilmoittaminen onnettomuuksista maalla, merellä tai jäällä sekä tehokkaat viestintä- ja päätöksentekokäytännöt ovat olennaisia edellytyksiä sekä avun antamiselle että sen vastaanottamiselle;

- ovat tietoisia jo vakiintuneesta yhteistyöstä etsintä- ja pelastustoiminnassa, jota suoritetaan aluksilta ja ilma-aluksilta, sekä sopimuspuolten kahdenvälisistä sopimuksista tällä alalla;

- ottavat huomioon yleissopimuksen ydinonnettomuuden pikaisesta ilmoittamisesta ja yleissopimuksen avunannosta ydinonnettomuuden tai säteilyhätätilan yhteydessä, jotka molemmat tehtiin 26 päivänä syyskuuta 1986, sekä sopimuspuolten kahdenväliset sopimukset tällä alalla;

- viittaavat siihen, että pohjoisia alueita käytetään yhä enemmän luonnonvarojen hyödyntämiseen, kuljetuksiin ja muihin taloudellisiin tarkoituksiin sekä tieteellisiin ja muihin tarkoituksiin;

- ottavat huomioon, että pohjoisilla alueilla saattaa tapahtua aiempaa useammin sääilmi-

**AGREEMENT BETWEEN THE
GOVERNMENTS IN THE BARENTS
EURO-ARCTIC REGION
ON COOPERATION WITHIN THE
FIELD OF EMERGENCY
PREVENTION, PREPAREDNESS AND
RESPONSE**

The Governments of the Republic of Finland, the Kingdom of Norway, the Russian Federation and the Kingdom of Sweden, hereinafter referred to as the Contracting Parties,

- noting the well established international cooperation concerning emergency prevention, preparedness and response, and desiring to further extend cooperation to facilitate the provision of mutual assistance in the event of natural or man-made disasters or other emergency situations in the Barents Euro-Arctic Region, including rendering assistance to persons in distress;

- emphasising that early and effective notification of emergencies on land, at sea or on ice, and effective routines for communication and decision making are essential preconditions for both the rendering and receipt of assistance;

- mindful of the already well established cooperation in maritime and aeronautical search and rescue and of bilateral agreements in this field between the Contracting Parties;

- mindful of the Convention on Early Notification of a Nuclear Accident and the Convention on Assistance in Case of a Nuclear Accident or Radiological Emergency, both of 26 September 1986, and of bilateral agreements in this field between the Contracting Parties;

- referring to the increasing use of northern regions for natural resources extraction, transport and other economic purposes and for scientific and other purposes;

- mindful of the potential for more frequent climate induced calamities in northern

öistä johtuvia onnettomuuksia;

- ovat tietoisia siitä, että teknisiä ja muita voimavaroja saatetaan tarvita aiempaa enemmän erilaisten onnettomuuksien hallitsemiseksi;

- ottavat huomioon, että lähimmät sopivat pelastustoiminnan voimavarat saattavat sijaita naapurivaltiossa, ja haluavat kehittää onnettomuuksien varalta valtakunnanrajat ylittävää suoraa paikallista ja alueellista yhteistyötä Barentsin euroarktisella alueella;

- ottavat huomioon ne edut, joita sopimuspuolet saavat vaihtamalla tietoja ja kokemuksia onnettomuuksien ehkäisemisestä ja hallinnasta sekä niiden vaikutusten rajoittamisesta ja poistamisesta sekä järjestämällä yhteistä koulutusta ja yhteisiä harjoituksia; ja

- haluavat kehittää yhteistyötään kansallisen lainsäädäntönsä mukaisesti, kuitenkin vaiuttamatta olemassa oleviin kahden- tai monenvälisiin velvoitteisiin ja sitoumuksiin;

ovat sopineet seuraavasta:

1 artikla

Määritelmät

Tässä sopimuksessa seuraavilla käsitteillä on niille jäljempänä annettu merkitys:

Onnettomuus tarkoittaa yhtä tai useampaa usein vaarallista tilannetta, joka johtuu äkillisestä syystä, mukaan lukien sekä pienet että suuret tapahtumat ja onnettomuudet, kuten liikenneonnettomuudet, teollisuusonnettomuudet ja työtaturmat, räjähdykset, tulipalot, sortumat, maanvyörymät, tulvat ja muut ihmisen aiheuttamat onnettomuudet ja luonnononnettomuudet, joka johtaa tai saattaa johtaa henkilö-, omaisuus- tai ympäristövahinkoon ja joka edellyttää nopeita toimenpiteitä. Onnettomuus tarkoittaa myös tilannetta, jossa henkilöitä on hätätilassa tai kadoksissa, ja joka edellyttää toimenpiteitä kuten organisoitua etsintä- ja/tai pelastustoimintaa.

Barentsin euroarktinen alue tarkoittaa maantieteellistä aluetta, johon sisältyvät seuraavat alueelliset poliittiset/hallinnolliset yksiköt:

Suomessa Lapin ja Oulun läänit

regions;

- cognisant of the possible increased need for technical and other resources in order to manage various emergencies;

- considering that the nearest suitable emergency response resources may be located in a neighbouring state, and desiring to develop direct cross border cooperation on local and regional level in the Barents Euro-Arctic Region in the event of emergencies;

- considering the benefits for the Contracting Parties from exchanges of information and experience on the prevention and management of emergencies, and on limitation and elimination of their consequences, and the conduct of joint training and exercises;

- desiring to develop their collaboration within the framework of their respective national legislations without prejudice to existing bilateral or multilateral obligations and commitments;

have agreed on the following:

Article 1

Definitions

For the purposes of the present Agreement the following terms shall have the definitions hereunder assigned to them:

The term emergency refers to a situation(s), often hazardous, which occur(s) from a sudden event covering both minor and major incidents and accidents, such as traffic accidents, industrial incidents and accidents, explosions, fires, cave-ins, landslides, floods, or other man made or natural disasters, which caused or may cause personal injury or damage to property or the environment and that demands prompt action. The term emergency also refers to a situation of persons in distress or missing persons, that demands action such as organised search and/or rescue efforts.

The term Barents Euro-Arctic Region refers to the geographic area covered by the following sub-national political/administrative entities:

- in Finland: the provinces of Lapland and

- Norjassa Nordlandin, Tromssan ja Finnmarkin läänit
- Venäjällä Karjalan tasavalta, Komin tasavalta, Arkangelin alue, Murmanskin alue, Nenetsin autonominen alue
- Ruotsissa Norrbottenin ja Västerbottenin läänit.

Toimivaltainen valtion viranomaisen tarkoittaa

- Suomessa sisäasiainministeriötä
- Norjassa oikeus- ja poliisiministeriötä

- Venäjällä väestönsuojelun, onnettomuustilanteiden ja luonnononnettomuuksien seurausten torjunnan ministeriötä

- Ruotsissa puolustusministeriötä.

Toimivaltaiset alue- ja paikallisviranomaiset tarkoittavat Barentsin euroarktisen alueen kuntien, kuntayhtymien ja yhdistettyjen paikallishallintoalueiden hallintoelimiä, läänien hallintoelimiä ja aluehallintojen asianomaisia valtion viranomaisia, joilla on toimivalta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvissa asioissa.

Apua pyytävä sopimuspuoli tarkoittaa sopimuspuolta, joka onnettomuuden tapahduttua pyytää apua.

Apua antava sopimuspuoli tarkoittaa sopimuspuolta, joka onnettomuuden tapahduttua antaa apua.

Kauttakulkuvaltio tarkoittaa valtiota, jonka hallitus on muu sopimuspuoli kuin apua pyytävä tai apua antava sopimuspuoli ja jonka alueen kautta, mukaan lukien ilmatila ja/tai aluevedet, kuljetetaan avustusryhmiä ja pelastustoiminnan voimavaroja.

Pelastustoiminta tai pelastusoperaatio tarkoittaa etsintä- ja pelastustoimenpiteitä sekä muita onnettomuuden tapahduttua suoritettavia toimintoja, mukaan lukien hätäapu tai muu avunanto, joihin ryhdytään ihmishenkien pelastamiseksi tai aineellisten vaikutusten ja ympäristövaikutusten rajoittamiseksi tai poistamiseksi.

Avustusryhmä tarkoittaa apua antavan sopimuspuolen järjestäytynyttä asiantuntijaryhmää, joka on määrätty pelastustoimintaan ja toimii yhteisen johdon alaisuudessa.

Oulu

- in Norway: the counties of Nordland, Troms and Finnmark

- in Russia: the Republic of Karelia, the Republic of Komi, Arkhangelsk oblast, Murmansk oblast, Nenets autonomous area

- in Sweden: the counties of Norrbotten and Västerbotten

The term state competent authorities refers to:

- in Finland: the Ministry of the Interior
- in Norway: the Ministry of Justice and the Police

- in Russia: the Ministry of Civil Defense, Emergencies and Elimination of Consequences of Natural Disasters

- in Sweden: the Ministry of Defence

The term regional and local competent authorities refers to the governing bodies of municipalities, federations of municipalities and consolidated local government areas, as well as county administrative boards and pertinent state authorities in the district administrations in the Barents Euro-Arctic Region with authority on issues which fall under the scope of the present Agreement;

The term Requesting Party refers to the Contracting Party that requests assistance in the event of an emergency.

The term Assisting Party refers to the Contracting Party providing assistance in the event of an emergency.

The term transit state refers to any state, whose Government is a Contracting Party, other than the Requesting Party or the Assisting Party, through whose territory, including air space and/or territorial waters, response teams and emergency response resources are transported.

The terms emergency response or (emergency) response operations refer to search and rescue efforts and other activities in the event of an emergency, including disaster relief or other assistance, undertaken in order to save life, or limit or eliminate material and environmental consequences.

The term response team refers to an organised group of specialists of an Assisting Party, assigned to undertake emergency response and operating under one single command.

Onnettomuusalue tarkoittaa Barentsin euroarktisella alueella sijaitsevaa maantieteellistä aluetta, jolla onnettomuus on tapahtunut ja jolla suoritetaan pelastusoperaatio.

Pelastusvoimavarat tai avustusvoimavarat tarkoittavat välineitä, tarvikkeita, avustustarvikkeita ja muuta materiaalia sekä palveluja, jotka ovat asianmukaisia ja oikeasuhteisia ja joita katsotaan tarvittavan yksittäisen pelastusoperaation varmistamiseksi.

Yhteinen käsikirja tarkoittaa sekakomitean toimesta laadittua asiakirjaa, johon viitataan 4 artiklassa, ja joka sisältää operatiivisia tietoja onnettomuuksien ehkäisystä, niihin varautumisesta sekä pelastustoiminnasta Barentsin euroarktisella alueella.

The term emergency area refers to the geographic area in the Barents Euro-Arctic Region where an emergency has occurred and which is subject to an emergency response operation.

The terms emergency response resources or assistance resources refer to equipment, supplies, relief materiel and other materiel as well as services which are relevant, proportional and deemed necessary to ensure the specific emergency response operation.

The term Joint Manual refers to a document prepared by the Joint Committee as referred to in article 4, which contains operational information regarding emergency prevention, preparedness and response in the Barents Euro-Arctic Region.

2 artikla

Sopimuksen soveltamisala

Tämä sopimus koskee valtakunnanrajat ylittävää yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla Barentsin euroarktisella alueella, mukaan lukien yhteiset harjoitukset ja yhteinen koulutus, joiden tavoitteena on parantaa sopimuspuolten kykyä antaa nopeaa ja tehokasta apua pelastustoiminnassa.

Sopimuspuolet kehittävät edelleen toimia ja menetelmiä, jotka tehostavat kansainvälistä yhteistyötä onnettomuuksien ehkäisemisen, niihin varautumisen ja pelastustoiminnan alalla.

3 artikla

Toimivaltaisten viranomaisten tehtävät

Valtion toimivaltaiset viranomaiset vastaavat tämän sopimuksen soveltamisen hallinnoinnista ja yhteensovittamisesta.

Kunkin valtion toimivaltaiset alue- ja paikallisviranomaiset voivat kansallisen lainsäädäntönsä sekä toimivaltansa ja käytettävissä olevien varojen mukaan sopia tämän sopimuksen mukaisen yhteistyön toteuttamisesta ja kehittämisestä. Nämä viranomaiset vas-

Article 2

Scope of the Agreement

The present Agreement covers cross-border cooperation within the field of emergency prevention, preparedness and response in the Barents Euro-Arctic Region, including joint exercises and training, with the aim to increase the ability of the Contracting Parties to render swift and effective assistance in emergency response operations.

The Contracting Parties shall further develop such actions and methods, which increase the efficiency of international cooperation in emergency prevention, preparedness and response.

Article 3

Responsibilities of the competent authorities

The state competent authorities are responsible for the management and coordination of the application of the present Agreement.

The regional and local competent authorities in each state may agree, under their national legislation and within their competences and available funds, on the implementation and development of collaboration under the present Agreement.

taavat itse näihin sitoumuksiin perustuvista velvoitteistaan.

These authorities shall themselves be responsible for their obligations under such commitments.

4 artikla

Article 4

Sekakomitea

Joint Committee

Sopimuspuolten toimivaltaiset valtion viranomaiset perustavat tämän sopimuksen soveltamista varten sekakomitean ja nimeävät siihen edustajansa. Sekakomitean puheenjohtajuus kiertää sopimuspuolten kesken vuosittain aakkosjärjestyksessä. Sekakomitea koontuu vuosittain tai tarpeen mukaan suunnittelemaan ja koordinoimaan yhteistyötä sekä arvioimaan tämän sopimuksen soveltamista.

The state competent authorities of the Contracting Parties shall establish a Joint Committee for the application of the present Agreement and appoint representatives thereto. The chairmanship of the Joint Committee shall rotate among the Contracting Parties on an annual basis and in alphabetical order. The Joint Committee shall meet annually or when necessary to plan and coordinate collaboration and to evaluate the application of the present Agreement.

Sekakomitea muun muassa tekee aloitteita harjoitusten ja yhteisen koulutuksen järjestämiseksi sekä osallistuu niiden suunnitteluun, ajantasaistaa yhteistä käsikirjaa ja järjestää asiantuntijavaihtoa.

The Joint Committee shall, inter alia, initiate and participate in the planning of exercises and joint training, update the Joint Manual and organise the exchange of experts.

5 artikla

Article 5

Yhteyspisteet ja yhteinen käsikirja

Points of contact and Joint Manual

Kukin toimivaltainen valtion viranomainen nimeää yhteyspisteet tämän sopimuksen mukaisen yhteistyön toteuttamiseksi, mukaan lukien ympäri vuorokauden päivystävät yhteyspisteet onnettomuuksista ilmoittamista ja avunpyyntöjen välittämistä varten.

Each state competent authorities shall designate points of contact for the implementation of cooperation under the present Agreement, including points of contact on a 24 hour basis for notification and transmission of request for assistance in the event of emergencies.

Sopimuspuolet toimittavat toisilleen tiedot toimivaltaisista valtion viranomaisista sekä alue- ja paikallisviranomaisista ja nimetyistä yhteyspisteistä sekä kaikki asiaan liittyvät tiedot, jotka koskevat pelastustoiminnan voimavaroja ja niiden järjestämistä ja käyttöä. Nämä tiedot kootaan yhteiseen käsikirjaan. Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen kaikista kyseisten tietojen olennaisista muutoksista sekakomitean välityksellä (ks. 4 artikla edellä).

The Contracting Parties shall furnish each other with information regarding, state, regional and local competent authorities and the designated points of contact, as well as with all relevant information concerning emergency response resources, organisation and mode of operation of these resources. This information shall be collected in a Joint Manual. The Contracting Parties shall inform each other through the Joint Committee (see Article 4 above) of all relevant changes to this information.

6 artikla

Onnettomuudesta ilmoittaminen

Sopimuspuolet ilmoittavat toisilleen viipymättä tämän sopimuksen 5 artiklassa määrättyjä kanavia käyttäen sellaisista omilla alueillaan tapahtuneista onnettomuuksista, joilla on tai saattaa olla haitallisia vaikutuksia toisen sopimuspuolen väestöön tai alueeseen. Ilmoituksen tulee sisältää tiedot onnettomuuden lajista, luonteesta ja tapahtumapaikasta sekä toimenpiteistä, joihin onnettomuusalueella ja sen ulkopuolella on ryhdytty tai ryhdytään, sekä muista asiaan liittyvistä seikoista. Tarvittavat tiedot toimitetaan myös tilanteen kehityksessä.

Sopimuspuolet voivat ilmoittaa toisilleen onnettomuuksista, jotka aiheuttavat tai joiden uskotaan voivan aiheuttaa laajaa julkista huolta. Sopimuspuoli voi myös pyytää toiselta sopimuspuolelta tietoja onnettomuuksista, joiden tiedetään tai uskotaan tapahtuneen. Tällaisiin pyyntöihin vastaaminen on kuitenkin pyynnön vastaanottaneen sopimuspuolen harkinnassa.

Tämän sopimuksen mukaista ilmoittamista sovelletaan tarpeellisessa laajuudessa ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti kaikkiin onnettomuuksiin.

Lisäksi meri-, ilmaliikenne- sekä ydin- ja säteilyonnettomuuksista ilmoitetaan asiaa koskeviin yleissopimuksiin ja kahdenvälisiin sopimuksiin perustuvia velvoitteita noudattaen.

7 artikla

Keskinäinen avunanto

Onnettomuuden tapahduttua apua tarvitseva sopimuspuoli voi pyytää apua yhdeltä tai useammalta toiselta sopimuspuolelta. Apua pyytävä sopimuspuoli toimittaa apua antavalle sopimuspuolelle yksityiskohtaiset tiedot onnettomuuden tapahtumapaikasta ja -ajasta, luonteesta ja laajuudesta. Apua pyytävä sopimuspuoli toimittaa myös tiedot siitä, minäkäläisiä avustusryhmiä ja voimavaroja pyyde-

Article 6

Notification of emergencies

The Contracting Parties shall notify each other, without delay and using the channels stipulated in Article 5 of the present Agreement, of such emergencies in their respective territories that have or may have detrimental consequences to the population or territory of any of the other Contracting Parties. The notification shall contain information on the nature, character and location of the emergency, as well as on the measures, which have been taken or will be taken in and outside the emergency area, and on any other relevant circumstances. Appropriate information shall also be supplied as the situation develops.

The Contracting Parties may notify each other of any emergencies that cause or are believed to be able to cause wide public concern. A Contracting Party may also request information from another Contracting Party concerning emergencies, which are known or believed to have occurred; however, responding to such a request shall be at the discretion of the latter.

The notification under the present Agreement shall apply, to the extent necessary and under the national legislation, to all emergencies.

In addition, maritime emergencies, aeronautical emergencies, and nuclear and radiological emergencies shall be notified in accordance with the obligations under the relevant conventions and bilateral agreements.

Article 7

Mutual assistance

The Contracting Party requiring assistance in an emergency may request such assistance from the other Contracting Party or Parties. The Requesting Party shall submit to the Assisting Party the detailed information of the place, time, character and scale of the emergency. The Requesting Party shall also provide information on the kind of emergency teams and resources requested.

tään.

Kukin sopimuspuoli sitoutuu antamaan sel- laista apua, jonka antamisen se arvioi mah- dolliseksi. Sopimuspuoli, jolle avunpyyntö on osoitettu, päättää viipymättä, pystyykö se an- tamaan pyydettyä apua. Se määrittää viipy- mättä, kuinka laajasti ja millä ehdoilla apua voidaan antaa, ja ilmoittaa siitä apua pyytä- välle sopimuspuolelle.

Apua pyytävä sopimuspuoli ilmoittaa apua antavalle sopimuspuolelle, mitkä avustus- ryhmät ja voimavarat se hyväksyy.

8 artikla

Rajanylitysmuodollisuudet

Apua pyytävä sopimuspuoli ja kauttakulku- valtiot soveltavat apua antavan sopimuspuo- len avustusryhmiin ja niiden pelastusvoima- varoihin mahdollisimman yksinkertaisia ra- janylitysmuodollisuuksia kansallisen lainsää- däntönsä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti. Tätä varten avustusryhmien on esitettävä apua antavan sopimuspuolen toimi- valtaisen viranomaisen antama todistus, josta ilmenevät ryhmän tehtävä ja kokoonpano, se- kä täydellinen luettelo ryhmän pelastusvoi- mavaroista.

Jokaisella avustusryhmän jäsenellä on olta- va voimassa oleva apua pyytävän sopimus- puolen tai kauttakulkuvaltion edellyttämä matkustusasiakirja. Avustusryhmän jäsenet saavat käyttää virka-asuaan apua pyytävän sopimuspuolen alueella tämän sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Jos sellaisia valtion henkilöstöä tai soti- lashenkilöstöä, ilma-aluksia, aluksia ja ajo- neuvoja, joilta vaaditaan erityinen maahantu- lo- ja maastapoistumislupa, on hyväksytty osallistumaan pelastusoperaatioon apua pyy- tävän sopimuspuolen alueella, on tämän so- pimuspuolen ja kauttakulkuvaltion toimival- taisen viranomaisen myönnettävä kyseinen lupa. Valtion rajaa ei saa ylittää ennen kuin tarvittava lupa on myönnetty.

Each Contracting Party undertakes to provide the assistance that they assess possible to offer. The Contracting Party to whom an assistance request is submitted shall promptly decide whether or not it is in a position to render the assistance requested. It shall promptly indicate the scope and the terms of the assistance that can be rendered and inform the Requesting Party accordingly.

The Requesting Party shall notify the Assisting Party of the emergency response teams and resources accepted.

Article 8

Border crossing procedures

The Requesting Party, as well as the transit states, shall apply, within its national legislation and international obligations, the most simplified border crossing procedures possible to response teams of the Assisting Party and their emergency response resources. To this end, the response teams shall provide a certificate, issued by a competent authority of the Assisting Party, describing the mission and the composition of the team, along with a complete list of emergency response resources.

Each team member shall carry a document valid for travel abroad, as required by the Requesting Party or transit state. Members of the response team are permitted to wear their uniforms in the territory of the Requesting Party in accordance with the Requesting Party's national legislation.

If governmental or military personnel, aircraft, vessels and vehicles requiring a special entry and exit permit have been accepted to take part in a response operation within the territory of the Requesting Party, its relevant authority, as well as the relevant authority of a transit state, shall issue such a permit. The state border shall not be crossed before the necessary permit has been issued.

9 artikla

Tullit, muut maksut ja verot

Sopimuspuolet soveltavat kansallista lainsäädäntöään ja kansainvälisiä velvoitteitaan, jotka koskevat sopimuspuolten alueille tuotavista, niiden kautta kuljetettavista tai niiltä vietävistä pelastusvoimavaroista kannettavien tullien, muiden maksujen ja verojen kantamatta jättämistä tai niistä vapauttamista.

10 artikla

Avustusryhmien ja avustusvoimavarojen kotiuttaminen

Jolleivät sopimuspuolet muuta sovi, apua antava sopimuspuoli kotiuttaa pelastusoperaation jälkeen apua pyytävän sopimuspuolen alueelta kaikki avustusryhmänsä ja niiden pelastusvoimavarat, lukuun ottamatta loppuun kulutettuja, jaettuja, tuhoutuneita tai kadonneita voimavaroja.

11 artikla

Operatiivinen johtaminen onnettomuusalueella

Apua pyytävän sopimuspuolen toimivaltaiset viranomaiset vastaavat operatiivisesta johtamisesta onnettomuusalueella, lukuun ottamatta toisen sopimuspuolen alueella sijaitsevia onnettomuusalueen osia. Apua pyytävän sopimuspuolen toimivaltaiset viranomaiset hallinnoivat ja johtavat apua antavien sopimuspuolten avustusryhmien toimintaa. Avustusryhmien jäsenet työskentelevät (palvelevat) apua pyytävän sopimuspuolen alueella apua antavan sopimuspuolen työsuhteita (virkasuhteita) koskevien säästöjen mukaisesti.

Article 9

Customs duties, other duties and taxes

The Contracting Parties shall apply their respective national legislation and international obligations as regards suspension of and exemption from customs duties, other duties and taxes for emergency response resources entering, transiting or exiting the territories of the Contracting Parties.

Article 10

Return of response teams and assistance resources

Upon completion of an emergency response operation the Assisting Party shall remove from the territory of the Requesting Party, unless otherwise agreed by the Contracting Parties, all of the response teams and their emergency response resources, with the exception of consumed, distributed, destroyed or lost emergency response resources.

Article 11

Operational command in the emergency area

Responsibility for operational command in the emergency area lies with the competent authorities of the Requesting Party, with the exception of such emergency areas that may be situated within the territory of another Contracting Party. The competent authorities of the Requesting Party shall manage and direct the activities of the response teams of Assisting Parties. The members of the response teams shall work (serve) in the territory of the Requesting Party in accordance with the labour (service) regulations of the Assisting Party.

12 artikla

Avustusryhmien voimavarat ja huolto

Avustusryhmillä on oltava riittävä määrä voimavaroja itsenäiseen toimintaan onnettomuusalueella vähintään 24 tunnin ajaksi. Apua pyytävä sopimuspuoli toimittaa avustusryhmille tarvittaessa lisää pelastusvoimavaroja sekä tarvittavia huolto- ja muita palveluja. Avustusryhmille järjestetään tarvittaessa myös asianmukainen sairaanhoito, muonitus ja majoitus, jos ja kun sellaista tarvitaan.

13 artikla

Kulut

Tämän sopimuksen mukaisista pelastusoperaatioista aiheutuvat kulut korvataan seuraavasti:

Jos apua antava sopimuspuoli niin päättää, apu voidaan antaa maksutta. Muutoin apua pyytävä sopimuspuoli korvaa apua antavalle sopimuspuolelle avunannosta aiheutuneet kulut.

Apua pyytävä sopimuspuoli voi peruuttaa pyyntönsä milloin tahansa. Apua antavalla sopimuspuolella on kuitenkin oikeus saada korvaus jo aiheutuneista kuluista.

Apua antava sopimuspuoli varautuu toimittamaan arvion avunannosta aiheutuvista kuluista apua pyytävälle sopimuspuolelle ennen kuin tämä hyväksyy avun.

Mahdolliset maksut suoritetaan käyttäen olemassa olevia sopimuspuolten välisiä kanavia ja menettelytapoja, jollei asiasta muuta sovita.

14 artikla

Vakuutus ja korvaukset

Apua antava sopimuspuoli vakuuttaa kansallisen lainsäädäntönsä edellyttämällä tavalla asianmukaisesti avustusryhmiensä jäsenet ja pelastusoperaatioissa käytettävät avustusvoimavarat (lukuun ottamatta loppuun kulutettavia ja jaettavia voimavaroja). Vakuutuskuluja

Article 12

Resources and maintenance of the response teams

The response teams shall have the requisite amount of resources sufficient for independent operation in the emergency area for a minimum of 24 hours. The Requesting Party shall, if necessary, provide the response teams with additional emergency response resources, as well as any maintenance and other services required. Proper medical care, food and accommodation shall also be provided to the response teams as and when required.

Article 13

Costs

The cost of emergency operations in accordance with the present Agreement shall be met in accordance with the following:

If the Assisting Party so decides, the assistance can be rendered free of charge. Otherwise, the Requesting Party shall reimburse the Assisting Party the costs of the assistance provided.

The Requesting Party may withdraw its request at any time. However, the Assisting Party has the right to reimbursement of the costs already incurred.

The Assisting Party shall be prepared to submit to the Requesting Party the estimated costs of the assistance to be rendered before assistance is accepted.

The payments, if any, shall be effectuated through the channels and in accordance with existing procedures between the respective Contracting Parties or as otherwise agreed.

Article 14

Insurance and compensations

The Assisting Party shall, in accordance with its national legislation, adequately insure the members of its response team(s) as well as the assistance resources (not to be consumed or distributed) used in the emergency response operation. Costs related

ei sisällytetä yleisiin kuluvaateisiin.

Kukin sopimuspuoli luopuu kaikista mahdollisista toiseen sopimuspuoleen kohdistuvista korvausvaatimuksista, jotka koskevat sen avustusryhmien jäsenten kuolemaa, vammaa tai muuta terveyshaittaa tai heidän henkilökohtaiselle omaisuudelleen taikka avustusvoimavaroille aiheutunutta vahinkoa, edellyttäen, että kuolema, vamma, terveyshaitta tai vahinko on aiheutunut tahattomasti pelastusoperaation aikana.

Sopimuspuolella on oikeus vaatia toiselta sopimuspuolelta korvausta, jos edellä mainittu asiointi johtuu törkeästä huolimattomuudesta tai tahallisuudesta.

Jos apua antavan sopimuspuolen avustusryhmän jäsen tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviä suorittaessaan tahattomasti aiheuttaa vahinkoa kolmannen osapuolen henkilöstölle tai omaisuudelle apua pyytävän sopimuspuolen valtion alueella, apua pyytävä sopimuspuoli korvaa vahingot sen oman henkilöstön aiheuttamaan vahinkoon sovellettavan kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Apua antava sopimuspuoli hyvittää apua pyytävälle sopimuspuolelle tämän kolmannelle osapuolelle maksaman korvauksen vahingosta, jonka apua antavan sopimuspuolen henkilöstö on aiheuttanut tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella.

15 artikla

Tietojen käyttö

Tätä sopimusta sovellettaessa saatuja tietoja voidaan käyttää kunkin sopimuspuolen kansallisen lainsäädännön sekä kyseisiä valtioita sitovien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti.

16 artikla

Kielet

Kaikki tämän sopimuksen täytäntöönpanoon liittyvä kirjeenvaihto käydään joko englanniksi tai sopimuspuolen virallisella kielellä, jolloin kirjeenvaihtoon liitetään englan-

to insurance shall not be included in the general claims of costs.

Each Contracting Party waives all possible demands for compensation from any other Contracting Party for death, injury or other damages caused to the health of the members of its response teams, and for the damage to their personal property, or for the damage to the assistance resources if and when such death, injury or damage have occurred accidentally during an emergency response operation.

A Contracting Party has the right to claim compensation from another Contracting Party, if circumstances as mentioned above occur as a result of gross negligence or premeditation.

If a member of a response team of the Assisting Party, while carrying out duties relating to the implementation of the present Agreement, causes accidental harm to the personnel or damage to the property of a third party in the territory of the state of the Requesting Party, the latter shall compensate damages in accordance with the provisions of the national legislation applicable to the harm or damage caused by its own personnel.

Compensation paid by the Requesting Party to a third party for harm or damage caused intentionally or by gross negligence by the personnel of the Assisting Party shall be reimbursed by the latter.

Article 15

Use of information

Information received in connection with the application of this Agreement may be used according to the national legislation of each Contracting Party, as well as international obligations binding the States.

Article 16

Languages

All correspondence connected with the implementation of the present Agreement, shall be in either the English language, or in the official language of the Contracting Party

ninkielinen käännös. Apua pyytävä sopimuspuoli pyrkii pelastusoperaatioiden aikana kaikki mahdollisin keinoin järjestämään avustusrhymille asianmukaisen tulkkauksen.

17 artikla

Erimielisyyksien ratkaiseminen

Sopimuspuolten väliset erimielisyydet, jotka koskevat tämän sopimuksen tulkintaa tai soveltamista, ratkaistaan neuvotteluin.

18 artikla

Tallettaja

Tämän sopimuksen tallettaja on Ruotsin ulkoasiainministeriö, joka toimittaa sopimuksen oikeaksi todistetun jäljennöksen kaikille sopimuspuolille.

19 artikla

Loppumääräykset

Tämä sopimus tehdään toistaiseksi, ja se tulee voimaan kolmantenakymmenentenä päivänä sen jälkeen, kun tallettaja on vastaanottanut viimeisen kirjallisen ilmoituksen siitä, että sopimuspuolet ovat toteuttaneet sopimuksen voimaantulon edellyttämät valtionsäiset menettelyt.

Sopimuspuoli voi milloin tahansa irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla asiasta tallettajalle kirjallisesti kuusi kuukautta ennen irtisanomisen aiottua ajankohtaa.

Tehty Moskovassa 11 päivänä joulukuuta 2008

yhtenä suomen-, norjan-, venäjän-, ruotsin- ja englanninkielisenä kappaleena, jonka kaikki tekstit ovat yhtä todistusvoimaiset. Jos syntyy tulkintaeroja, englanninkielinen teksti on ratkaiseva.

with enclosure of a translation into the English language. During emergency operations the Requesting Parties shall make all efforts possible to provide the response teams with the appropriate interpretation.

Article 17

Settlement of disputes

Any disputes between the Contracting Parties concerning the interpretation or application of the present Agreement, shall be settled by negotiations.

Article 18

Depositary

Depositary for the present Agreement is the Ministry for Foreign Affairs of Sweden that shall send certified copies of the Agreement to all the Contracting Parties.

Article 19

Final provisions

The present Agreement is concluded for an unlimited period of time and shall enter into force on the thirtieth day following the receipt of the last written notification to the Depositary of the implementation by the Contracting Parties of the internal state procedures necessary for the entry into force of this Agreement.

Each Contracting Party may at any time denounce the present Agreement by directing a notification to the Depositary in written form six months before the supposed date of withdrawal.

Done at Moscow this 11th day of December 2008

in a single copy in the Finnish, Norwegian, Russian, Swedish and English languages, all texts being equally authentic. In case of divergencies of interpretation the English text shall prevail.

Suomen tasavallan hallituksen puolesta	For the Government of the Republic of Finland
Norjan kuningaskunnan hallituksen puolesta	For the Government of the Kingdom of Norway
Venäjän federaation hallituksen puolesta	For the Government of the Russian Federation
Ruotsin kuningaskunnan hallituksen puolesta	For the Government of the Kingdom of Sweden